

Barnets processuelle rettigheder i barnets lov

The child's procedural rights given by the child's act

Kandidatafhandling af: Nathalie Alrø Bertelsen (20202855) og Camilla Sehested Olsen (20205639)

Vejleder: Kicki Storm

Afleveringsdato: 13. maj 2025

Antal anslag: 146.851 af 162.749

Antal ord

Sider	73 af 86
-------	----------

Ord	21910 af 24025
-----	----------------

Tegn	146851 af 162749
------	------------------

Tegn eksklusive mellemrum	125008 af 139173
---------------------------	------------------

☐ Se ordantal, mens du skriver

[Annuller](#)

[OK](#)

Indholdsfortegnelse

Bilagsoversigt.....	6
Bilag 1: SAMARBEJDSAFTALE.....	6
Bilag 2: PROCESAFSNIT.....	6
Bilag 3: Mailkorrespondance med Børnerådet.....	6
Abstract.....	7
Indledning.....	9
Problemfelt.....	10
Afgrænsning.....	10
Metodeafsnit.....	11
Introduktion til retshistorien.....	14
Det historiske fundament internationalt.....	14
Det historiske fundament nationalt.....	15
Opsummerende om retshistorien.....	18
Introduktion til sagsbehandlingsprincipperne på området.....	18
Grundlæggende sagsbehandlingsprincipper.....	18
Særlige sagsbehandlingsprincipper i den offentlige børneret.....	19
Barnets bedste.....	19
Inddragelse.....	20
Systematisk inddragelse af familie og netværk.....	23
Regler om bisidder til børn og unge.....	23
Opsummerende om de særlige sagsbehandlingsprinsipper i den offentlige børneret.....	24
Introduktion til barnet eller den unges partsstatus, herunder retssikkerhedsgarantiforskrifter og dets selvstændige rettigheder.....	25
Retssikkerhedsgarantier.....	26
Klageadgang for barnet eller den unge.....	26
Særligt ved tvangssager.....	26
Retten til gratis advokatbistand.....	27
At blive oplyst om retten til aktindsigt og udtaleret.....	28
Opsummerende om barnet eller den unges partsstatus, retssikkerhedsgarantiforskrifter og dets selvstændige rettigheder.....	28
Børnesynet.....	30
Det internationale børnesyn i praksis.....	30
EMRK art. 8.....	30
Interessekonflikt.....	31
Barnets partshabilitet.....	32
Opsummerende om det internationale børnesyn i praksis.....	32

Det nationale børnesyn i praksis.....	33
Interessekonflikt.....	33
Barnets partsstatus, partshabilitet og udøvelse af ret.....	34
Opsummerende om det nationale børnesyn i praksis.....	36
Delkonklusion af børnesynet i praksis internationalt og nationalt.....	36
Udviklingen i forbindelse med barnets lov.....	36
Barnets partsbeføjelser.....	38
Barnet og den unges ret til medvirken og inddragelse.....	38
Anmoderetten til at blive anbragt uden for hjemmet.....	38
Anmoderetten til at blive permanent anbragt uden for hjemmet.....	38
Retten til at anmode om tilstedeværelse af en støtteperson under samværet eller at få suspenderet samværet for en periode.....	38
Barnet og den unges klagerettigheder.....	39
Opsummerende om udviklingen i forbindelse med barnets lov.....	39
Den materielle retsstilling.....	39
Alderskriteriet.....	39
O-40-98: “Ugyldighed - anbringelse udenfor hjemmet uden samtykke - formelle mangler”.....	39
Hypotese.....	40
C-21-07: “Foranstaltninger til børn og unge - efterskoleophold - afslag - parter - forældremyndighed - sagsbehandlingsfejl - krav til undersøgelse”.....	41
Hypotese.....	41
U2012.344V: V.L.D. 11. Oktober 2011 i anke 5. afd. B-1656-11 - “Videreført anbringelse i medfør af servicelovens § 68 a af 11-årigt barn ikke i strid med EMRK art. 8”.....	42
Hypotese.....	42
FOB 2018-33: “En kommune havde begået væsentlige sagsbehandlingsfejl i fire sager om hjemgivelse af anbragte børn og unge”.....	43
Hypotese.....	43
Tidskravet.....	44
Ankestyrelsens principmeddelelse 7-20 - “Videreført anbringelse - krav til indstillingen - børnesagkyndig helhedsvurdering - 2 indstillinger”.....	44
Ankestyrelsens principafgørelse 128-10.....	44
Ankestyrelsens principafgørelse 22-15.....	44
Hypotese.....	45
Kommunens kompetence.....	45
Ankestyrelsens principafgørelse 20-18 - “Afbrydelse af kontakt - anbringelse i plejefamilie”.....	45

Hypotese.....	46
Ankestyrelsens principmeddelelse 8-20 - “Kompetence - overvåget samvær - børn og unge-udvalget”	46
Hypotese.....	47
Ankestyrelsens principmeddelelse 4-21 - “Indstilling til børn og unge-udvalget - alternative indstillinger - samvær - overgreb - betydningen af en sigtelse”	47
Hypotese.....	49
Ankestyrelsens principmeddelelse 5-21 - “Samvær - netværk - afbrydelse”	49
Hypotese.....	49
Ankestyrelsens principmeddelelse 37-22 - “Kompetence - hyppighed - delvist afbrudt samvær - børn og unge-udvalget - anbragt barn”	49
Hypotese.....	49
Ankestyrelsens principmeddelelse 37-23 - “Samvær under anbringelse, afbrydelse af samvær. afbrydelse af kontakt, samvær og kontakt med andre end forældrene, netværk og partsstatus, klageberettigede”	50
Hypotese.....	50
Opsummerende om den materielle retsstilling.....	50
Alderskriteriet.....	50
Tidskravet.....	51
Kommunens kompetence.....	52
Nationale og internationale standarder.....	52
Børnekonventionens betydning i national ret.....	53
Partshabilitetens alderskriterie.....	53
Den nationale standard.....	53
Den internationale standard.....	54
Sammenkobling af standarden for partshabilitetens alderskriterie.....	54
Den aldersbetingede interessekonflikt.....	55
Den nationale standard.....	55
Den internationale standard.....	55
Sammenkobling af den aldersbetingede interessekonflikt.....	56
Barnet eller den unges inddragelses- og høringsret.....	56
Den nationale standard.....	56
Den internationale standard.....	58
Sammenkobling af barnet eller den unges inddragelses- og høringsret.....	58
Opsummerende om de nationale og internationale standarder.....	59
Diskussion af BL’s indflydelse på barnet og den unges retsstilling.....	59
Opsummerende om BL’s indflydelse på barnet eller den unges retsstilling.....	67

Diskuterende perspektivering til udviklingen på området.....	67
Opsummerende om perspektiveringen af udviklingen på området.....	77
Konklusion.....	79
Litteraturfortegnelse.....	82
Artikler.....	82
Betænkninger og høringssvar.....	82
International lovgivning og fortolkningsredskaber.....	83
International retspraksis.....	83
Internetkilder.....	84
Litteratur og rapporter.....	84
Nationale domme.....	85
Nationale love/bekendtgørelser, lovforslag mv.....	85
Ombudsmandsudtalelser.....	85
Principmeddelelser og principafgørelser.....	86
Rapporter.....	86
Vejledninger og håndbøger.....	86

Bilagsoversigt

Bilag 1: SAMARBEJDSAFTALE

Bilag 2: PROCESAFSNIT

Bilag 3: Mailkorrespondance med Børnerådet

Abstract

The debate about children's rights in the justice system is rising worldwide. There's a massive difference in how each country views children's rights. However, there seems to be an agreement on one matter: children are to be heard and seen.

In Denmark this debate has for a period of time revolved the entry force of *the child's act*. The child's act entered in to force on the 1st of January 2024, with the firm purpose of equalizing the rights between vulnerable children and their peers. This thesis wishes to investigate whether the children's procedural rights have actually improved, and if these rights lives up to the international standard.

This subject is especially intriguing in a world where children seem to be given a rise in responsibility. For instance, the development in Denmark over the last decade has involved longer school days and a wider opportunity for children to work while being underage. However, it seems that while Denmark finds children capable of managing a job - besides going to school - they aren't found capable of gaining procedural rights in legal cases, even though the matter of the case is the child's life. Denmark has for many years set an age limit for when children should gain numerous rights in the legal system, and while the age limit has fallen, the age-limiting rights are still a frequently used tool for regulating children's rights.

As a crucial part of respecting the child as an individual, the increasing autonomy of children must be taken into account when allocating rights to children in the legal system. However the UN convention on the Rights of the Child doesn't use the same age-limiting tools, as Denmark has chosen to use. The starting point in the convention is that the allocation of the children's rights should be based upon an individual assessment of the age and maturity of the child. Due to children being underage, it is the authorities who are responsible of fulfilling the child's right to be realized.

In order to analyze the matter of the thesis, we've investigated the development of children's rights both nationally and internationally, while also taking legal practice into account, with the intention of actually seeing whether the child's act has improved or aggravated children's rights in Denmark, and whether or not the children's rights in Denmark live up to the

standards from both the convention and the international legal practice. Due to the fact that there isn't any official national legal practice available at the time, a part of the thesis analysis's intention is to analyze whether the rights of the children in previous legal practice would have been improved if the child's act had been used at the time.

In relation to the use of hypothetical answers to very relevant questions, the thesis also discusses the national and worldwide development in children's rights as of this moment, with the purpose of seeing what we might expect as the future development of children's rights nationally.

Finally the thesis concludes the complex answers to the questions raised. The conclusion's starting point is the knowledge gained by the multiple analyses developed in the thesis.

Indledning

*“Nogle vil sige, at vi skal forebygge mere. Hjælpe familierne. Det skal vi. Men det vil ikke være nok. Vi må entydigt tage børnenes parti. Lytte til dem.”*¹ Det var budskabet, som Mette Frederiksen fremførte i sin nytårstale den 1. januar 2020, i forlængelse af fremlæggningen af reformen *Børnene Først*.²

Med *Børnene Først* kom barnets lov, som trådte i kraft den 1. januar 2024, men den er siden blevet ændret flere gange. Formålet med indførelsen af barnets lov var i vid udstrækning en styrkelse af barnet eller den unges stemme i sagsbehandlingen, således en styrkelse af barnets ret.

Faktuelt ses en stigning i antallet af anbragte børn og unge, som ikke får deres afgangseksamen fra folkeskolen. Tallet herfor er steget fra 6/10 anbragte børn og unge, som ikke fik deres afgangseksamen fra folkeskolen, til nu 7/10.³ Dette vidner i høj grad om, at de børn og unge, som er omfattet af barnets lov, ikke er ligestillede med deres jævnaldrende, som ellers er lovens formål.⁴ Børns Vilkår skriver herom, at *“Problemet er ikke nyt, men tendensen viser en stigning i antallet af børn, der er anbragt uden for hjemmet, som har sværere ved at afslutte folkeskolens afgangsprøve.”*⁵ Citatet understøtter dermed argumentet for, at der er et ligestillingsproblem mellem børn og unge, som ikke har behov for støtte og de børn og unge, som har behov for støtte. Spørgsmålet hertil er, om barnets lov bidrager til en ændring herpå?

Denne afhandling er ikke alene om at vende et kritisk blik mod den effektive styrkelse af barnets ret ifbm. indførelsen af barnets lov. Således har Trine Schultz og Anne Mørk ligeledes i artiklen, U 2024.B133: *“Nye “rettigheder” til børn og unge i barnets lov?”*, anført at *“Måske har barnet (ud over nedsættelse af aldersgrænsen) fået tildelt enkelte yderligere rettigheder eller retssikkerhedsgarantier, men det er en tilsnigelse at præsentere barnets lov som noget revolutionerende nyt.”*⁶

¹ <https://www.regeringen.dk/aktuelt/statsministerens-nytaarstale/mette-frederiksens-nytaarstale-1-januar-2020/>, set d. 28-02-25

² https://www.sm.dk/media/19457/boernene_foerst_t.pdf, set d. 28-02-25

³ https://bornsvilkar.dk/wp-content/uploads/2024/09/BV_Svigtrapport_2024_web_v1.pdf, s. 78, set d. 28-02-25

⁴ LBKG 2024-06-19 nr 890, BL § 1

⁵ <https://bornsvilkar.dk/nyheder/hvad-blev-der-af-folkeskolen-for-de-born-der-vokser-op-i-svaere-livsvilkar/>, set d. 28-02-25

⁶ Schultz, Trine., og Mørk, Anne, U2024B.123: *“Nye “rettigheder” til børn og unge i barnets lov?”*, 2024

I forlængelse heraf bestræber afhandlingen sig på at belyse, hvorvidt den nationale standard for barnets processuelle rettigheder stemmer overens med den internationale standard herfor. I denne sammenhæng er det særligt interessant, at FN's børnekonvention ikke er inkorporeret i national ret ved lov. Danmark har tidligere været genstand for kritik af Børnekomitéen for den nationale anvendelse af princippet om *barnets bedste*.⁷ Men har Danmark sidenhen oppet sig?

Spørgsmålet er ligeledes, om de enkelte nye "rettigheder" netop er revolutionerende for barnets effektive udnyttelse af dets processuelle rettigheder efter barnets lov, eller er retstilstanden blot udtryk for en videreførelse af dagældende servicelov?

Problemfelt

Er barnets processuelle rettigheder styrket ved indførelsen af barnets lov, og er den nationale standard herfor overensstemmende med den internationale standard på området? Dette undersøges ved besvarelse af følgende delspørgsmål:

- *Har barnets lov styrket barnets processuelle rettigheder sammenlignet med dagældende servicelov?*
- *Hvilket børnesyn ses at være gældende nationalt og internationalt?*
- *Harmonerer barnets lov med FN's børnekonvention?*

Afgrænsning

Afhandlingen afgrænser sig som udgangspunkt fra den privatretlige regulering af børneret, idet dette ikke er kerneområdet for afhandlingen. Dog kan der være relevante aspekter af den privatretlige regulering af børneretten, som berøres i dets nødvendige omfang.

International praksis er ikke inkluderet i et videre omfang end, at det har betydning for eller indflydelse på afhandlingens problemfelt. Det samme gør sig gældende for beskrivelsen af anvendelsen af internationale juridiske retskilder. Med dette menes, at det internationale element i afhandlingen ligeledes tager udgangspunkt i, hvad der må sidestilles med *den offentlige børneret*.

⁷ Committee on the Rights of the Child, "Konkluderende bemærkninger fra Komiteen for Barnets Rettigheder", 2001

På baggrund af afhandlingens omfang, har afhandlingen ikke kunne omfatte samtlige rettigheder i *barnets lov* (herefter BL). Herunder afgrænses der fra handicappede børn og unges retstilstand.

Afhandlingen forholder sig hovedsageligt til de processuelle rettigheder, som barnet som rettighedsaktør kan udøve. Der tages højde for, at barnet i et vist omfang udøver ret gennem forældremyndighedsindehaveren - fokus for afhandlingen er dog barnet og den unges særegne partsstatus, hvorfor den ret som udøves gennem forældremyndighedsindehaveren ikke er central for afhandlingen.

Metodeafsnit

Afhandlingen søger at besvare dets problemformulering, og er dermed udtryk for en analyse af, hvorvidt indførelsen af BL, har bidraget til en forbedring af barnets processuelle rettigheder på området - og hvorvidt den nationale standard for barnets processuelle rettigheder stemmer overens med den internationale standard herfor.

Afhandlingen er primært udarbejdet ved brug af den retsdogmatiske metode, hvorefter afhandlingen beskriver, analyserer, fortolker og systematiserer de relevante retskilder, med henblik på en besvarelse af afhandlingens problemformulering. Den retsdogmatiske metodes formål er at analysere og beskrive gældende ret i relation til barnets processuelle rettigheder på området. Metoden muliggør en systematisk fremstilling, som resulterer i en klarlægning af gældende ret, og som samtidig bidrager med perspektiver på de valgte problemstillinger og deraf en belysning af de retlige konflikter, som kommer til udtryk herigennem.

Eftersom BL trådte i kraft pr. 1. januar 2024, er der endnu ikke offentliggjort relevant praksis på området, som kan bidrage til en besvarelse af problemformuleringen. Der er fortsat praksis, hvor *lov om social service* (herefter SL) er anvendt, som endnu ikke er gjort historisk. Dette fordi, at BL i et omfang er udtryk for en videreførsel af retstilstanden fra SL. Henset til dette er der metodisk valgt en tilgang, hvor den retsdogmatiske metode klarlægger retsstillingen på området, da SL fandt anvendelse, med henblik på en hypotese af, om praksis ville være anderledes ved anvendelsen af BL. For at komme dette nærmere, er der foretaget

en analyse af BL med henblik på en afklaring af, hvilken ændring denne udgør i retstilstanden.

Hertil er der ligeledes redegjort for retshistorien på området, med henblik på at opnå en dybere forståelse af den nuværende retstilstand, og hvad baggrunden er for denne. Dette er gjort ved brug af juridisk litteratur og forarbejder til BL.

Den retsdogmatiske metode rummer en objektivitet, hvortil afhandlingen ligeledes bærer præg af retspolitiske overvejelser og elementer. Dette med henblik på at kompensere for den manglende offentliggjorte praksis på området.

De kildetekniske overvejelser som er foretaget, centrerer hovedsageligt omkring benyttelse af de primære retskilder, og de sekundære retskilder til forståelse heraf. Den juridiske litteratur bidrager til en forståelse af både de primære og sekundære retskilder, hvorfor denne inddrages i det relevante omfang. Der inddrages derudover andre kilder, som tager hensyn til de pædagogiske og psykologiske hensyn, hvis betydning er særegen for retsområdet.

De primære retskilder som projektet centrerer omkring, er lovgivningen og retspraksis, som tilsammen fastlægger barnets retsstilling på området. Blandt de anvendte primære retskilder er *FN's konvention om Barnets Rettigheder* (herefter børnekonventionen). Denne blev ratificeret i Danmark i 1991, men er ikke inkorporeret ved lov. De udøvende myndigheder kan påberåbe sig denne, men den anvendes ikke forud for national lovgivning. Danmark er ansvarlig for, at national lovgivning harmonerer med børnekonventionen.

De sekundære retskilder er lovenes forarbejder, vejledninger til lovene, håndbog til BL, ombudsmandsudtalelser og general comments. De sekundære retskilder bidrager til fortolkningen af de primære retskilder, og vurderingen af hvorvidt en retskilde er primær eller sekundær, tager udgangspunkt i retskildeværdien.

Lovenes forarbejder anvendes som et fortolkningsredskab, med henblik på en dybere forståelse af de udvalgte bestemmelser, end hvad deres ordlyd bidrager med. Anvendelsen heraf bidrager ligeledes til en forståelse af, hvad der ligger til grund for de forskellige bestemmelsers udformning - og hvad deres formål er.

Vejledningen til loven er anvendt i afhandlingen som et bidrag til de tilfælde, hvor der på baggrund af loven og dens forarbejder fortsat stilles tvivl til bestemmelsernes anvendelse og betydning. Vejledninger har ikke karakter af en bindende retskilde, hvorfor der er tale om et fortolkningsredskab udarbejdet til de udøvende myndigheder. Håndbogen til BL er Social- og Boligstyrelsens svar på det samme, hvorfor denne er anvendt på samme vis.

Ombudsmandsudtalelser bidrager til en klarlægning af retlige konflikter på området. Disse anvendes med henblik på en beskrivelse af praksis, og en systematisering af de retlige konflikter i praksis. Udtalelserne er ikke en bindende retskilde for domstolene eller myndighederne, men med udgangspunkt i den nationale tradition for at efterleve disse, er de fundet relevante at inddrage som en juridisk kilde.

General comments anvendes om et autoritativt fortolkningsredskab, hvorfor der ikke er tale om en bindende retskilde. De vigtigste general comments er dem, som angiver den ønskede forståelse af konventionen - herunder særligt nr. 14 om barnets bedste.

Retsområdet består af mange retskilder, begreber og principper. De væsentligste grundprincipper og primære sagsbehandlingsprincipper er beskrevet i afhandlingen, for at komme sagsbehandlingen ved de udøvende myndigheders anvendelse af de primære retskilder nærmere. Dette bidrager til en forståelse af de centrale bestemmelser for afhandlingen.

Med henblik på at komme en forventning for udviklingen på området nærmere, er der foretaget en perspektivering af begivenheder, som formodes at have relevans herfor. Dette findes relevant for afhandlingen, for at komme svaret på, i hvilken retning standarden nationalt, formodes at udvikle sig nærmere.

For at besvare afhandlingens problemformulering, er analysens resultater diskuteret - hvilket har ført til retspolitiske overvejelser om retstilstanden. De retspolitiske overvejelser bidrager til afhandlingens konklusion, ved at nuancere analysens resultater.

Den manglende praksis på området resulterer i, at afhandlingens konklusion præges af midlertidighed og er i høj grad udtryk for en "hypotetisk konklusion". Konklusionen er dog,

med udgangspunkt i det tilgængelige materiale, det nærmeste afhandlingen kan komme en besvarelse af problemformuleringen, medens der ikke er relevant praksis tilgængelig.

Introduktion til retshistorien

Det historiske fundament internationalt

Efter oprettelsen af Europarådet i 1949, blev Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (herefter EMRK), vedtaget af medlemslandene. Konventionen havde til formål at beskytte menneskerettigheder, frihedsrettigheder som for eksempel ret til liv, forbud mod tortur, slaveri og tvangsarbejde - samt retten til frihed, sikkerhed og retfærdig rettergang.

I 1959 blev Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (herefter EMD) oprettet, for at sikre at konventionens bestemmelser, blev overholdt af medlemslandene.⁸

Siden vedtagelsen er teksten til konventionen ændret flere gange i form af ændringsprotokoller. Der er ligeledes tilføjet seks tillægsprotokoller, som tilføjer rettigheder til den oprindelige konvention.⁹

I dag har 46 medlemslande ratificeret konventionen.¹⁰

Børnekonventionen er 35 år gammel, og tilsigter en sikring af børns rettigheder - hvilken som tidligere anført, endnu ikke er inkorporeret ved lov. Indtil maj 1993 indebar ratifikationen et forbehold for Grønland og Færøerne.¹¹ Børnekonventionen finder anvendelse på dansk ret, og Danmark er forpligtet til at overholde dens bestemmelser.

⁸

https://danmarkshistorien.lex.dk/Den_Europ%C3%A6iske_Menneskerettighedskonvention_4_november_1950, set d. 30-04-25

⁹

https://danmarkshistorien.lex.dk/Den_Europ%C3%A6iske_Menneskerettighedskonvention_4_november_1950, set d. 30-04-25

¹⁰

https://menneskeret.dk/files/media/dokumenter/om_os/om_menneskerettigheder_diverse/de_ratificerende_stater_emrk.pdf, set d. 30-04-25

¹¹ Schultz, Trine., Mørk, Anne., Hartoft, Hanne., Lindholm, Jesper., Schiratzki, Johanna., Vangsgaard, Peter., Feldtmann, Birgit., Sandberg, Kirsten., Klausen, John., Hjeds, Maria., Cassotta, Sandra., Guðmundsdóttir, Jóna, Guðrun, “*Children’s rights, the convention on the rights of the child in danish law*”, 2020, s. 15-16

Børnerettighedernes oprindelse formodes blandt andet at have opstået efter, at den engelske Eglantyne Jebb grundlagde fonden *Save the children* i 1919¹². Siden har udviklingen taget fart, og USA er i dag det eneste land, som ikke har ratificeret børnekonventionen. Senest tiltrådte Somalia og Sydsudan konventionen i 2015.¹³

Det historiske fundament nationalt

SL trådte i kraft i år 1998, og blev oprindeligt opbygget efter en niveauinddeling af ydelser, alt efter hvilken indsats, sagen vedrørte. Da SL i sin tid blev vedtaget, var der i høj grad tale om en videreførsel af den del af *lov om social bistand* (herefter bistandsloven), som sikrede støtte til børn, unge og deres familier. Allerede under bistandslovens virke blev det tydeligt, at det er specielt for børneretten, at barnet som part ikke selvfølgelig er partshabilt, og at partshabiliteten kan gradbøjes i børnesager.¹⁴

SL trådte i kraft på baggrund af Graversen-udvalgets betænkning i år 1990, som havde fokus på retssikkerhed for familien og retsbeskyttelse for barnet, hvilket førte til væsentlige ændringer i bistandsloven i 1993. Formålet med det grundige udvalgsarbejde var at tilgodese, at de nødvendige undersøgelser blev udført, og at der dermed kunne iværksættes en mere målrettet og individuel støtte.

Første niveau indebar gratis tilbud om rådgivning og vejledning, der rettede sig mod borgere, som generelt og i bred forstand havde sociale problemer. Andet niveau indebar en række servicetilbud, der rettede sig bredt mod blandt andet børnefamilier med behov for almene serviceydelser. Begge niveauer var af forebyggende karakter. Tredje niveau rettede sig mod borgere med særlige behov, og dette udgjorde størstedelen af lovens bestemmelser, og var dermed kerneområdet for den sociale indsats. Lovens formål var ifølge bemærkningerne at opstille et niveau-inddelt ydelsessystem, og dermed “*at få en bred vifte af tilbud, som giver mulighed for fleksibilitet og individuel støtte.*”¹⁵

¹² <https://www.savethechildren.org.uk/about-us/our-history>, set d. 30-04-25

¹³ <https://www.unicef.org/child-rights-convention/history-child-rights>, set d. 30-04-25

¹⁴ Mørk, Anne, “*Børns processuelle rettigheder i tvangsanbringelsessager*”, 2019, s. 94-95

¹⁵ LFF 1996-97, nr 229, alm. bem., pkt. 4 og Schultz, Trine., Hartoft, Hanne., Klausen, John., Mørk, Anne, “*Børn og unge, Socialret*”, 2021, s. 24-25

Den centrale formålsbestemmelse, relateret til børneområdet, fandtes i SL § 46, hvilken tydeliggjorde, at målsætningen var at tilbyde børn med særlige behov, udover hvad der var tilgængeligt for alle børn, støtte.¹⁶

Siden da blev SL af 1998 ved et flertal af reformer ændret. Af nedenstående oversigt fremgår de forskellige reformer:

- *Barnet i centrum*, 2001-2005
- *Anbringelsesreformen*, 2006
- *Kommunalreformen*, 2007
- *Barnets reform*, 2009-2011
- *Overgrebspakken*, 2013
- *En tidlig forebyggende indsats*, 2014
- *Løbende ændringer*, 2014-2019
 - *Magtanvendelse/voksenansvar*
 - *Anbringelsessteder/familiepleje*
 - *Socialtilsynsreform*
 - *Bortadoption mv.*
- *Ungdomskriminalitet*, 2019
- *Ro og stabilitet for udsatte børn og forældres retssikkerhed i anbringelsessager*, 2020
- *Barnets lov*, 2024

Det bør nævnes, at der under tiden er sket flere lovændringer, som dog ikke har karakter af reformer.

Formålene med de mange ændringer var i deres formuleringer forskellige, men dog alligevel meget ensformige. Reformerne rettede sig mod forskellige kerneområder, men formålet var i bredt omfang det samme. Der har således været fokus på at ligestille socialt udsatte børn og unge med deres jævnaldrende gennem rådgivning, hjælp og støtte.

Mest opsigtsvækkende var *Barnet i centrum*, som havde til formål at sikre børn og unge stabile vilkår under anbringelsesforløbet, og som ligeledes for en tid ophævede alderskravet om, at barnet skulle være fyldt 12 år for at udøve partsrettigheder, *Anbringelsesreformen*,

¹⁶ Schultz, Trine., Hartoft, Hanne., Klausen, John., Mørk, Anne, "*Børn og unge, Socialret*", 2021, s. 29-30

som efter en konkludering af, at barnets retssikkerhed i sagerne var utilstrækkelig, indførte kommunernes pligt til at have en samlet børnepolitik, *Kommunalreformen*, som indførte en helt ny servicelov med dens strukturændring, og en tilføjelse af flere partsrettigheder til børn og unge, herunder retten til bisidder, *Barnets reform*, som skulle sikre barnets klagerettigheder, og sikre at hensynet til barnets bedste altid var centralt for sagsbehandlingen, samt regelforenklingen af de processuelle regler revideret fra *Anbringelsesreformen*, *Overgrebspakken*, som indførte pligten til vurdering af underretninger inden for 24 timer, og en samlet indsats til børn mod overgreb, *Ungdomskriminalitet*, havde som en helt ny lov til formål at bringe fokus mod kriminelle og kriminalitetstruede børn og unge og deres forældre, *Ro og stabilitet for udsatte børn og forældres retssikkerhed* i anbringelsessager, der styrkede kommunernes mulighed for at afvise grundløse hjembringelsesanmodninger fra forældremyndighedsindehaverne, og dermed muligheden for at skabe ro omkring de anbragte børn og unge.

De mange reformer og lovændringer har hovedsageligt haft karakter af videreudvikling af de processuelle- og formelle regler, med det formål at styrke sagsbehandlingskvaliteten.

Da BL trådte i kraft, afløste den reglerne i SL, for så vidt angår området for hjælp og støtte til børn og unge og deres familier. BL danner dermed, som speciallov, ramme for behandlingen af den særlige sociale indsats for børn og unge med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer. BL er tilsvarende med SL en "rammelov", og udgør derfor rammen for kommunernes kompetence på området.¹⁷

Lovens formål er at forebygge sociale problemer hos børn, unge og deres familier gennem rådgivning, hjælp og støtte, og at tilgodese særlige behov, der følger af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer hos et barn eller den unge, jf. BL § 1.

Der ses ved indførelsen af BL samme tendens som ved de mange ændringer af SL, hvor det primært har været de processuelle- og formelle regler, som har undergået flere ændringer. De materielle kriterier er i vid udstrækning videreført på trods af den nye speciallov.

¹⁷ Schultz, Trine., Hartoft, Hanne., Klausen, John., Mørk, Anne, "*Børn og unge, Socialret*", 2024, s. 24-27

Opsummerende om retshistorien

Det bør nævnes, at ovenstående ændringer skal ses i lyset af Danmarks ratifikation af børnekonventionen i 1991 og praksis fra EMD. Børnekonventionen har bidraget til, at der er et skærpet fokus på barnet som selvstændig rettighedshaver, uanset at denne ikke er inkorporeret ved lov i Danmark. Konventionen har således haft betydning internationalt såvel som nationalt. Ligeledes har Ankestyrelsens undersøgelse af sagerne præget udviklingen på det nationale område.

Introduktion til sagsbehandlingsprincipperne på området

Grundlæggende sagsbehandlingsprincipper

Eftersom BL har karakter af at være en speciallov, er der grundsten fra den almindelige forvaltningsret, som naturligt finder anvendelse for sagsbehandlingen på børne- og ungeområdet. Herunder er officialprincippet, dialogprincippet og proportionalitetsprincippet af særlig betydning.

Officialprincippet pålægger den offentlige forvaltning, herunder kommunen og Ankestyrelsen, pligt til at indhente tilstrækkelig information med henblik på at træffe veloplyste afgørelser.¹⁸

Dialogprincippet er et vigtigt led i forvaltningens sagsbehandling, hvorefter parten har ret til at blive hørt og udtale sig, inden forvaltningen træffer afgørelse.¹⁹ Dialogprincippet har ikke udelukkende til formål at sikre parten, men ligeledes at sikre, at forvaltningen træffer en materiel korrekt afgørelse. Dette skaber en nær sammenhæng mellem officialprincippet og dialogprincippet, idet disse som oftest fungerer i forlængelse af hinanden.

Afgørende for forvaltningens valg af ydelse er proportionalitetsprincippet, hvorefter forvaltningen ikke må træffe afgørelser, som indebærer midler, der er strengere, end hvad afgørelsens mål tilsiger nødvendigt.²⁰

¹⁸ Bønsing, Sten, *“Almindelig forvaltningsret”*, 2023, s. 153 og Schultz, Trine., Hartoft, Hanne., Klausen, John., Mørk, Anne, *“Børn og unge, Socialret”*, 2024, s. 97 og 100

¹⁹ Bønsing, Sten, *“Almindelig forvaltningsret”*, 2023, s. 198-199

²⁰ Bønsing, Sten, *“Almindelig forvaltningsret”*, 2023, s. 128 og Schultz, Trine., Hartoft, Hanne., Klausen, John., Mørk, Anne, *“Børn og unge, Socialret”*, 2024, s. 27

Udover de grundlæggende sagsbehandlingsprincipper, gælder der særlige sagsbehandlingsprincipper, som er essentielle i den offentlige børneret, hvilke gennemgås nedenfor.

Særlige sagsbehandlingsprincipper i den offentlige børneret

Barnets bedste

Af samtlige særlige sagsbehandlingsprincipper i den offentlige børneret, er princippet om barnets bedste det centrale. Det fremgår af BL § 2, stk. 2, at ydelser efter loven skal tildeles med henblik på at sikre barnets bedste.

Princippet om barnets bedste udspringer af børnekonventionens art. 3, hvilken lyder:

“Stk. 1. I alle foranstaltninger vedrørende børn, hvad enten disse udøves af offentlige eller private institutioner for socialt velfærd, domstole, forvaltningsmyndigheder eller lovgivende organer, skal barnets tarv komme i første række.

Stk. 2. Deltagerstaterne påtager sig at sikre barnet den beskyttelse og omsorg, der er nødvendig for dets trivsel under hensyntagen til de rettigheder og pligter, der gælder for barnets forældre, værge eller andre personer med juridisk ansvar for barnet, og skal med henblik herpå træffe alle passende lovgivningsmæssige og administrative forholdsregler.

Stk. 3. Deltagerstaterne skal sikre, at institutioner, tjenester og organer med ansvar for omsorg for eller beskyttelse af børn skal være i overensstemmelse med de standarder, der er fastsat af kompetente myndigheder, særligt med hensyn til sikkerhed, sundhed, personalets antal og egnethed samt sagkyndigt tilsyn.”

Den internationale praksis, lovgivning og juridiske litteratur har bidraget til forståelsen af, at hensynet til barnets bedste er det afgørende hensyn i alle foranstaltninger vedrørende barnet eller den unge.

Ydermere har børnekomitéen i *General comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art. 3, para. 1)* fastslået, at

der er tale om et trefoldigt koncept bestående af en materiel rettighed, et grundlæggende juridisk fortolkningsprincip og en processuel regel. Det at der er tale om et trefoldigt koncept skyldes, at formålet er, at sikre princippet effektive anvendelse. Det skal således sikres, at princippet ses som det primære hensyn under afvejning af vurderingsmomenterne i sagerne (en materiel rettighed), at sagen fortolkes overensstemmende med princippet om barnets bedste (det grundlæggende juridiske fortolkningsprincip), og at det forsvares i afgørelsen, hvordan hensynet til barnets bedste har påvirket sagsforløbet, samt hvordan hensynet til barnets bedste har ført til sagens resultat (en processuel regel).²¹

Inddragelse

Barnets ret til inddragelse og høring er ligeledes en af de særlige sagsbehandlingsregler i den offentlige børneret. I forlængelse heraf skal BL § 5 om inddragelse ses i tilknytning til BL § 2, stk. 2 om barnets bedste. Dette ses at være overensstemmende med international ret, hvor der ligeledes er nær tilknytning mellem børnekonventionens art. 12 og 3.

Inddragelsesretten har to overordnede formål, hvorefter den skal sikre, at barnet bliver hørt - og understøtte, hvad der er bedst for barnet.

Inddragelsesretten reguleres nationalt i BL § 5, som efter bestemmelsens stk. 2, anses for at være en klar afspejling af den internationale pendant hertil - børnekonventionens art. 12. Efter BL § 5, stk. 3, skal barnets holdning tilvejebringes og inddrages løbende, hvilket tilsigter en effektiv beskyttelse af barnets ret til høring og inddragelse.

Formålet med BL § 5 er at sikre, at børnene er i centrum - ligesom de skal anerkendes som selvstændige individer med egne holdninger, ønsker og perspektiver på forhold, som påvirker deres eget liv. I kraft heraf skal børnesynet afspejle, at børn og unge som rettighedsaktører har ret til at få indflydelse på forhold, der vedrører dem.

Grundlæggende adskiller national og international ret sig ved, at (direkte) inddragelse og høring efter national ret i mange tilfælde aldersbetinges.

²¹ Committee on the Rights of the Child, “General comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art. 3, para. 1)”, 6

BL § 5 har karakter af at være en processuel rettighed, som prøves i forbindelse med afgørelsessager. Det bemærkes dog, at der i forbindelse med en materiel prøvelse af sager inden for lovens anvendelsesområde, vil ske en prøvelse af, om sagsbehandlingen har levet op til de angivne kriterier i BL § 5. Såfremt dette ikke er tilfældet, vil der være tale om en væsentlig sagsbehandlingsfejl. Dette er tilfældet uanset hvor i sagsprocessen man befinder sig, og bestemmelsen tilsigter dermed en effektiv beskyttelse, uanset om der er tale om afdækning, undersøgelse eller andet, hvorfor vurderingen foretages løbende gennem hele sagens forløb. Ligeledes bemærkes, at bestemmelsen også finder anvendelse ved udøvelse af faktisk forvaltningsvirksomhed.

Børn og unge er forskellige, og børn og unges mulighed for at indtræde i deres ret til inddragelse og høring er dermed også forskellige. For at sikre hensynet til barnets bedste, er det dermed også afgørende, at inddragelsen tager højde for børn og unges forskelligheder. Der skal derfor i alle sagsforløb foretages en faglig vurdering af, på hvilken måde barnet bedst inddrages. Overordnet siges, at der kan ske direkte og indirekte inddragelse af barnet. Den faglige vurdering heraf indebærer momenter såsom eksempelvis barnets eventuelle diagnoser, barnets alder og barnets sproglige færdigheder.

Den centrale forbindelse mellem barnets bedste og barnets inddragelsesret kommer til udtryk, når ovenstående faglige vurdering resulterer i en individualiseret sagsbehandling, hvorefter alternative inddragelsesmetoder kan anvendes af hensyn til barnets bedste. Dette kunne eksempelvis være indhentelse af en skoleudtalelse for det barn, som fagligt ikke vurderes at kunne profitere af direkte inddragelse, såsom en børnesamtale.

Inddragelse kan ske uden samtykke fra forældremyndighedsindehaveren, når hensynet til barnets bedste taler herfor, jf. BL § 5, stk. 3, 2. pkt. Af *delvejledning 1 af 6 til barnets lov om generelle bestemmelser i barnets lov* fremhæves, hvordan hensynet til barnets bedste konsekvent vægtes højere end hensynet til forældrene.²² Selvom det derfor kan stille tvivl til beskyttelsen af forældrenes retssikkerhed, at kommunen eksempelvis har adgang til hjemmet uden forældremyndighedsindehaverens samtykke, er det vurderet, at adgangen til at belyse barnets perspektiv tilstrækkeligt udgør, at hensynet til forælderen må vige for hensynet til barnet, jf. Ankestyrelsens principafgørelse 34-17.

²² Vejl. nr 10073, “*Delvejledning 1 af 6 til barnets lov*”, 19-12-23, se for eksempel s. 10, pkt. 34

Dette er overensstemmende med det tiltænkte børnesyn, hvis formål er at afspejle, at børn skal ses som aktive rettighedsaktører - på trods af deres umyndighed. Børns partsautonomi på tidspunktet for sagsbehandlingen er dermed afgørende for, i hvilket omfang kommunen med henblik på at støtte barnets status som selvstændig rettighedsindehaver, kan komme til at krænke forældrenes følelse af retssikkerhed.

Det er vigtigt at bemærke, at hvis kommunen retter direkte henvendelse til et barn eller en ung uden forældrenes tilstedeværelse, er det kommunens pligt at tilsikre, at dette sker i et "trygt rum". Hertil er kommunen også forpligtet til at opfylde deres vejledningspligt om, at barnet eller den unge har ret til en bisidder, jf. BL § 6.

Overensstemmende med princippet om barnets bedste, kan BL § 5, stk. 3 helt eller delvist fraviges, hvis afgørende hensyn taler herfor, jf. BL § 5, stk. 4, 1. pkt. Afgørende hensyn som taler for fravigelsen, kan efter bemærkningerne til bestemmelsen eksempelvis være svær psykisk funktionsnedsættelse eller barnets alder.²³ Der vil være tale om en hel eller delvis fravigelse af udgangspunktet om direkte inddragelse, og inddragelsen skal dermed fortsat søges opnået ved brug af alternative metoder. Det skal af den endelige afgørelses ordlyd fremgå, hvorfor der er valgt indirekte inddragelse frem for direkte inddragelse.

Det er ikke konsekvent tilfældet, at inddragelse og høring af barnet forpligter kommunen til at følge barnets umiddelbare udtalelser. Der skal foretages en faglig begrundet vurdering af, hvad der må anses, for at være udtryk for barnets bedste. Overensstemmende med international ret er det i dette tilfælde særligt vigtigt, at kommunen begrundet dens anvendelse af hensynet til barnets bedste i sagen, jf. den procesuelle regel i det trefoldige koncept om barnets bedste. Børnekomitéen tilføjer hertil i *General comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art. 3, para.1)*, at det tydeligt skal fremgå af afgørelsen, hvordan hensynet til barnets bedste har været central under hele sagsbehandlingen - samt hvordan dette har bidraget til sagens afgørelse.

²³ LFF 2023-03-29 nr 93, bem. til § 5

Det fremgår ligeledes i *delvejledning 1 af 6 til barnets lov om generelle bestemmelser i barnets lov*, at kommunen i disse tilfælde skal være særligt opmærksomme på deres notatpligt. Dette må ligeledes anses for at være en pligt for kommunen allerede efter den forvaltningsretlige grundsætning om begrundelseskravet, særligt henset til at der er tale om et afgørende hensyn for sagens udfald.

Opsummerende kan siges, at inddragelsesretten er essentiel, fordi man ellers risikerer at mangle væsentlige oplysninger og dermed træffe afgørelser på ufuldstændigt grundlag. Afgørelser truffet på et ufuldstændigt grundlag er materielt forkerte. Det er derfor vigtigt, at kommunen sikrer at belyse barnets perspektiv gennem inddragelse af barnet - ligesom det er vigtigt, at børneperspektivet, altså den generelle forståelse af barnets bedste, bliver belyst i sagen.

Systematisk inddragelse af familie og netværk

Siden anbringelsesreformen fra 2006 har det været nationalt reguleret, at kommunen er forpligtet til at overveje, hvordan der skal ske en inddragelse af familien og netværket. Det er nu reguleret i BL § 8, stk. 3, at kommunen skal overveje, hvordan familien og netværket inddrages systematisk i den enkelte sag, hvilket er overensstemmende med princippet om konkret og individuel sagsbehandling.²⁴ Formålet hermed er, at styrke retssikkerheden ved at sikre, at der 1) indhentes de rigtige oplysninger, og at 2) de involverede parter oplever at blive taget alvorligt.

At der både skal ske inddragelse af familien og netværket hænger sammen med, at der skal sættes fokus på ressourcer og ikke kun problemer. Dette betyder dog ikke, at der skal tages hensyn til familien og netværket på barnet eller den unges bekostning.

Regler om bisidder til børn og unge

Den forvaltningsretlige grundsætning om retten til repræsentation er reguleret i *forvaltningsloven* (herefter FVL) § 8, stk. 1. Grundsætningen er specialreguleret i BL § 6, hvorefter barnet eller den unge har ret til bisidder i alle sager efter lovens anvendelsesområde, og kommunen er forpligtet til at vejlede herom. Vejledningspligten er en forvaltningsretlig grundsætning, som reguleres i FVL § 7 og *lov om retssikkerhed ved forvaltningens anvendelse af tvangsindgreb og oplysningspligter* (herefter RSL) § 5. Pligten er ligeledes

²⁴ LFF 2023-03-29 nr 93, bem. til § 8

indsat i BL for at tydeliggøre, at rådgivningen af barnet eller den unge om dets rettigheder også inkluderer rådgivning om retten til repræsentation, jf. de specielle bemærkninger til BL § 6.²⁵

Myndighederne kan kræve, at parten møder personligt, når det har betydning for sagens afgørelse, eksempelvis ved personundersøgelser. I børneretlig forstand er det i denne henseende vigtigt, at have hensynet til barnets bedste som den centrale overvejelse. Det er parten selv der afgør, hvad repræsentationsretten skal omfatte - det er derfor valgfrit, om barnet eller den unge konsekvent vil repræsenteres, eller kun i enkelte dele af sagen ønsker at gøre brug af dets ret til repræsentation.

Retten til repræsentation, hvad angår retten til bisidder, har ingen nedre aldersgrænse i sammenhæng med, at retten til høring og inddragelse heller ikke har dette. Retten til repræsentation er ligeledes ikke afhængig af samtykke fra forældremyndighedsindehaveren - og retten er dermed effektiv, uanset forældrenes holdning hertil.

Der er ingen kvalifikationskrav til bisidderen, udover at bisidderen skal være fyldt 15 år, jf. BL § 48 a, stk. 4. Dette fordi at bisidderen er omfattet af straffelovens § 152 om tavshedspligt.

Retten til repræsentation kan helt eller delvist fraviges, når særlige hensyn til offentlige eller private interesser taler herfor, jf. BL § 6, stk. 3. Dette beror på en konkret vurdering. Ligeledes kan retten hertil helt eller delvist fraviges, hvis valget af bisidder vurderes egentlig at være udtryk for forældrenes ønske, jf. BL § 6, stk. 2.

Opsummerende om de særlige sagsbehandlingsprinsipper i de offentlige børneret

Opsummerende kan siges, at ovenstående sagsbehandlingsprinsipper i deres oprindelige forstand er alt andet end nye. Ingen af dem er således opstået i forbindelse med ikrafttrædelsen af BL.

Dog er sagsbehandlingsprincipperne dynamiske i den forstand, at den nationale såvel som internationale praksis og litteratur gør os klogere på princippernes mest effektive anvendelse.

²⁵ LFF 2023-03-29 nr 93, bem. til § 6

Der er således forskel på, hvordan princippet om inddragelsesretten blev forstået og anvendt nu ctr. for 25 år siden.

Introduktion til barnet eller den unges partsstatus, herunder retssikkerhedsgarantiforskrifter og dets selvstændige rettigheder

I forlængelse af de mange reformer og lovændringer, er der et stadigt voksende fokus på barnet eller den unges partsstatus og deres selvstændige rettigheder. Børn er som udgangspunkt partsinhabile grundet deres umyndighed, hvorfor de udøver ret gennem forældremyndighedsindehaveren. Undtagelsesvist er, når børn og unge som følge af en interessekonflikt, eller deres alder og modenhed, får selvstændig partshabilitet i sagen og dermed også selvstændige rettigheder.²⁶ Stillingtagen hertil er af særligt afgørende betydning i sager, hvor der træffes afgørelser på baggrund af tvang, idet myndigheden foretager et så indgribende indgreb i parternes liv, at de retssikkerhedsmæssige garantiforskrifter får et særligt fokus.

Det stadigt voksende fokus på barnet eller den unges partsstatus, og deres selvstændige rettigheder udspringer af international ret. Af EMRK art. 8 fremgår, at myndigheder ikke uden grund kan blande sig i familie- og privatlivet. Bestemmelsen indebærer hverken eksplicit partsstatus til børn, eller selvstændige rettigheder til børn, men for at kunne opfylde forpligtelsen i bestemmelsen, er stillingtagen hertil nationalt nødvendig.

Generelt kan det siges, at synet på børn som rettighedshavere er gået fra rettighedsobjekt til rettighedsaktør.²⁷ EMD udtalte således i dommen *N.TS. and others v. Georgia, 2016, Application no. 71776/12*, at “*as children mature and, with the passage of time, become able to formulate their own opinions on their contacts with their parents, for instance, the courts should give due weight to their views and feelings as well as to their right to respect for their private life (...)*”.²⁸ Her fremføres synspunktet om, at dets ældre barnet er, og jo mere modent barnet bliver, jo mere essentiel er dets inddragelse i sagen. Dette stemmer overens med princippet om *evolving capacity*, som er udviklet i international ret.

²⁶ Schultz, Trine., Hartoft, Hanne., Klausen, John., Mørk, Anne, “*Børn og unge, Socialret*”, 2024, s. 107

²⁷ Schultz, Trine., Hartoft, Hanne., Klausen, John., Mørk, Anne, “*Børn og unge, Socialret*”, 2024, s. 468-469 og Mørk, Anne, “*Børns processuelle rettigheder i tvangsanbringelsessager*”, 2019, s. 130

²⁸ *N.TS. and others v. Georgia, 2016, Application no. 71776/12*, 72

Retssikkerhedsgarantier

I forlængelse af barnets autonomi, og sikringen af dets retssikkerhed i sagsbehandlingen, er der et flertal af retssikkerhedsgarantier, som skal tages hensyn til i sagsbehandlingen.

Klageadgang for barnet eller den unge

Barnet eller den unge, som er fyldt 10 år, har ret til at anke en række sagstyper. Sagstyperne er oplistet i BL § 145, og disse svarer til sagstyperne, som barnet eller den unge ville være partshabilt i efter BL § 3. Klageadgangen efter BL har været genstand for debat, hvorefter der i marts 2024 indtrådte en ændring af lovens § 48, hvor bestemmelsens nuværende stk. 2 blev tilføjet. Ligeledes er der ved indførelsen af BL sket en forenkling af proceduren ved indbringelse for Ankestyrelsen og retten, jf. BL §§ 146 og 147, stk. 1. Grundstenen for specialreguleringen i BL findes i FVL § 25, hvorefter kommunen er forpligtet til at vejlede barnet eller den unge om dets klageadgang.

Særligt ved tvangssager

Udsatte børn og unge har ikke altid forældre, som formår at støtte dem på samme måde som ikke-udsatte børn eller unges forældre. Ved tvangssager er det forhold, at sagen behandles i Børne- og Ungeudvalget, en retssikkerhedsgaranti - ligesom det forhold, at Ankestyrelsen er tillagt egendriftskompetence, jf. BL § 151, er en retssikkerhedsgaranti.

I forlængelse af det ovenstående, er de særlige retssikkerhedsgarantier følgende:

- Barnet og den unges ret til at få advokatbistand uden at skulle betale honorar, jf. BL § 140.
- Barnet og den unges ret til at blive oplyst om sin ret til aktindsigt og udtaleretten, jf. BL § 141.
- Barnet og den unges ret til at have ret til at udtale sig overfor Børne- og Ungeudvalget, jf. BL § 142, stk. 2.
- De særlige procesregler i Børne- og Ungeudvalget, jf. BL § 142, stk. 4-7.
- Barnet og den unges ret til at kunne anke afgørelsen til Ankestyrelsen på en helt særlig og enkel måde, jf. BL § 146.
- Barnet og den unges ret til at kunne indbringe sagen for retten på en særlig og enkel måde, jf. BL § 147, stk. 1.²⁹

²⁹ Schultz, Trine., Hartoft, Hanne., Klausen, John., Mørk, Anne, "Børn og unge, Socialret", 2024, s. 468

Af hensyn til den interessekonflikt, som kan være i sagerne, er det i international praksis fastlagt, særligt ud fra anvendelsen af EMRK art. 8, at barnet skal sikres særlige retssikkerhedsgarantier, for at kunne udnytte dets ret effektivt. Specialreguleringen af ovenstående i BL er udtryk for et forsøg på, at finde balancen mellem hensynet til barnet eller den unge og forældrene i sagerne.

Retten til gratis advokatbistand

Retten til at barnet eller den unge i en række sager kan få gratis advokatbistand, reguleres i BL § 140. Årsagen hertil er, at man har vurderet, at sagerne har en så alvorlig karakter, at retten til gratis advokatbistand skal udnyttes, for at sikre retssikkerheden for barnet eller den unge i sagerne.

Retten til gratis advokatbistand har været behandlet siden 1989, hvorefter udviklingen er ført til, at barnet eller den unge nu har ret til dette, fra det er fyldt 10 år. Ud fra et rettighedsperspektiv må det kritiseres, at dette aldersbetinges. Argumentet for, at børn under 10 år ikke skal have samme ret, for at sikre deres retssikkerhed, er svær at se.

Med baggrund i menneskeretten er retten hertil ikke aldersbetinget - og det afgørende er derfor barnets reelle behov i situationen. Afgørende for EMD er, at barnets rettigheder skal være effektive og ikke blot illusoriske. Dette må betyde, at barnet bør have ret til gratis advokatbistand med udgangspunkt i dets behov og ikke dets alder.

Kravene som stilles til advokaten findes i *lov om rettens pleje* (herefter RPL) og Advokatsamfundets advokatetiske regler. Eksempelvis stilles der krav til, at advokaten ikke må være inhabil i sagerne.

Forvaltningen er forpligtet til, at gøre parten opmærksom på dets ret til gratis advokatbistand. Efter de specielle bemærkninger til BL § 140 fremgår det, at kommunen bør yde en indsats for at hjælpe parten, med at finde en advokat. For at advokaten kan indgå i sagen, er det essentielt, at barnet eller den unge har en selvstændig ret til aktindsigt - og at advokaten som led heri, kan blive oplyst sagens akter.

At blive oplyst om retten til aktindsigt og udtaleret

Det fremgår af FVL § 9, at den, som er part i en afgørelsessag, kan forlange at blive gjort bekendt med sagens akter. Kommunens forpligtelse til at gøre parten opmærksom på dette, specialreguleres i BL § 141.

At parten har ret til at udtale sig er ligeledes essentielt, og er udtryk for dialogprincippet. Hvis forvaltningen ikke gør parten opmærksom herpå, sker der en krænkelse af EMRK art. 8 - ligesom retten til at udtale sig, og retten til aktindsigt, er en del af princippet om *fair proces*, udviklet i menneskeretten.

Princippet om *fair proces* tilsigter, at parten reelt kan udnytte sin ret til inddragelse og høring. Nationalt kan dermed siges, at retten til at udtale sig under et møde i Børne- og Ungeudvalget er væsentlig. Dels set i forlængelse af princippet om kontradiktion, dels fordi det giver udvalgsmedlemmerne mulighed for, at danne sig et indtryk af parterne til brug for sagens afgørelse.

Opsummerende om barnet eller den unges partsstatus, retssikkerhedsgarantiforskrifter og dets selvstændige rettigheder

Opsummerende berøres grundsætningen om børns partsinhabilitet, idet ovenstående udspringer heraf. De nationalt regulerede alderskriterier på området fører til spørgsmål om, hvad der gælder i de situationer, som ikke er reguleret i lovgivningen.

Retsgrundsætningen bygger på formodningen om, at der i visse tilfælde bør fraviges barnets partsinhabilitet, således at barnet får mulighed for selvstændigt at varetage sine rettigheder. Argumentationen herfor udledes af forarbejderne til national ret og af menneskeretten.

Retsgrundsætningen lyder, som følger “*Ved undtagelse fra udgangspunktet om, at forældremyndighedsindehaveren varetager barnets partsrettigheder i afgørelsessager inden for den offentlige forvaltning, skal følgende tre forhold være opfyldt: 1) Barnet ønsker, at partshabiliteten fraviges, 2) barnet kan varetage partshabiliteten og 3) barnet bør have partshabilitet.*”³⁰

³⁰ Schultz, Trine., Hartoft, Hanne., Klausen, John., Mørk, Anne, “*Børn og unge, Socialret*”, 2024, s. 474-475

Retsgrundsætningen finder anvendelse i alle sager - og dermed ikke kun i tvangssagerne. I retsgrundsætningen foreligger et skøn, hvori de vurderingselementer, som bør inddrages bygger på de retlige værdier, hensyn og principper, som kommer til udtryk i den nationale børneret, men også i menneskeretten - herunder i børnekonventionen samt i praksis fra EMD. Foretages vurderingen heraf, og tildeles barnet eller den unge på baggrund af denne partshabilitet, vil det således have hjemmel i både national- og international ret.

Retsgrundsætningen rummer fem grundlæggende hensyn, der indgår som skønselementer under de tre ovenstående krav - retssikkerhed, respekt for barnet, barnets autonomi, barnets bedste og sagens karakter.

Det første krav, hvorefter barnet skal have et ønske om, at partsinhabiliteten fraviges, er udtryk for respekten for barnet og dets autonomi, overensstemmende med EMD's princip om *evolving capacity*.

Det andet krav, hvorefter barnet skal kunne varetage partshabiliteten, er udtryk for hensynet til barnets bedste - idet barnet ikke må sættes i en svagere position ved at skulle varetage en partshabilitet, som det ikke, grundet dets alder og modenhed, effektivt kan udnytte.

Det tredje krav, hvorefter barnet bør varetage partshabiliteten, indebærer hensynet til barnets bedste og sagens karakter.

Opfylder barnet de to første krav i retsgrundsætningen, er det tredje krav som udgangspunkt allerede opfyldt. De to første krav i retsgrundsætningen er kumulative, hvorefter det tredje krav kan fraviges, uanset forældrenes modstand, henset til respekten for barnet og barnets ret til stigende autonomi i sagerne.

Retsgrundsætningen er et forsøg på at komme nærmere, i hvilke tilfælde man bør fravige lovgivningens udgangspunkt om barnets partsinhabilitet. Hvis retsgrundsætningen anvendes i tvivlstilfælde, vil barnets retsstilling være sikret på baggrund af grundlæggende hensyn, retlige værdier og principper, som udspringer af både national ret og menneskeretten i øvrigt.

Ovenstående er udtryk for, hvilke rettigheder der nationalt sikres barnet eller den unge i sagerne, og kan dermed anses som en effektiv udnyttelse af standpunktet for, hvilket børnesyn, der nationalt er gældende.

Børnesynet

For at undersøge udviklingen af det nationalt gældende børnesyn, er det først relevant at fremhæve det internationale børnesyn.

Det internationale børnesyn i praksis

EMRK art. 8

Som tidligere belyst i afhandlingen, tillægger EMRK art. 8 ikke barnet eksplicitte processuelle rettigheder. Bestemmelsen forpligter dog medlemsstaterne til på flere måder, at sikre barnet dets grundlæggende ret.

I dommen *W. v. the United Kingdom*, afsagt den 8. juli 1987, fremgår det, at sagsbehandlingen skal være udtryk for en fleksibel og fair proces, herunder at der ikke kan afsiges dom på baggrund af vilkårlige eller ensidige vurderinger.³¹ Herom fremgår af dommen, at “*The local authority’s decision-making process clearly cannot be devoid of influence on the substance of the decision, notably by ensuring that it is based on the relevant considerations and is not one-sided and, hence, neither is nor appears to be arbitrary.*”³²

Medlemsstaternes forpligtelse til at træffe veloplyste afgørelser blev ligeledes tydeliggjort i dommen *Strand Lobben and others v. Norway*, afsagt den 10. september 2019.³³

Retssikkerhedselementet i det ovenstående kommer til udtryk ved, at bevisbyrden pålægges medlemsstaterne. Hermed menes, at det er medlemsstaternes ansvar at løfte bevisbyrden for, at de har opfyldt borgernes ret - og ikke borgernes ansvar at løfte bevisbyrden for, at staten ikke har opfyldt borgernes ret.

³¹ Schultz, Trine., Hartoft, Hanne., Klausen, John., Mørk, Anne, “*Børn og unge, Socialret*”, 2024, s. 469

³² *W. v. the United Kingdom*, 1987, Application no. 9749/82, 62

³³ *Strand Lobben and others v. Norway*, 2019, Application no. 37283/13

Den 3. september 2015, afsagde EMD dommen *M. and M. v. Croatia*. I dommen blev det fastlagt, at Kroatien, ved ikke at følge barnets ønske om bopæl, havde krænket EMRK art. 8.³⁴ Dette grundet barnets autonomitet, henset til dets alder og modenhed, jf. også børnekonventionen art. 3. Dette forstærker, at når barnets alder og modenhed, og omstændighederne i øvrigt, taler for at respektere barnets ønske, kan valget om ikke at gøre dette, underminere reglen om, at barnets synspunkter skal tillægges vægt.³⁵

Tilsvarende hermed afsagde EMD den 19. februar 2016 dommen *N.TS and others v. Georgia*, hvor de fremhævede, at medlemsstaten ikke havde opfyldt deres bevisbyrde for, at børnene overensstemmende med hensynet til barnets bedste kunne hjembringes - heriblandt fordi, at deres perspektiv ikke fandtes tilstrækkeligt belyst, ligesom de ikke var blevet hørt og inddraget tilstrækkeligt, jf. også børnekonventionens art. 12.³⁶

Interessekonflikt

Udgangspunktet er at børn, henset til deres alder, ikke er partshabile, hvorfor deres ret udøves gennem forældremyndighedsindehaveren. Børneretten har dog flere undtagelser hertil, bl.a. når der opstår en interessekonflikt mellem forældremyndighedsindehaveren og barnet eller den unge. Barnet eller den unge tilegnes i den forbindelse en særegen form for partshabilitet.

Ovenstående ses bl.a. i sagen *N.TS and others v. Georgia*, hvor EMD henset til interessekonflikten tillod, at børnenes ret blev udøvet gennem deres moster. EMD fandt, at mosteren efter omstændighederne var nærmest hertil på baggrund af en konkret vurdering af tilknytningen.³⁷

Sammenholdes *N.TS and others v. Georgia* med *M. and M. v. Croatia*, afsagt den 3. september 2015, konkluderes det, at ved en formodning om en interessekonflikt mellem parterne, er det afgørende, at parternes partshabilitet adskilles, og de dermed udøver ret hver for sig.³⁸

³⁴ *M. and M. v. Croatia*, 2015, Application no. 10161/13

³⁵ Mørk, Anne, "Børns processuelle rettigheder i tvangsanbringelsessager", 2019, s. 202-203

³⁶ Schultz, Trine., Hartoft, Hanne., Klausen, John., Mørk, Anne, "Børn og unge, Socialret", 2024, s. 468

³⁷ Mørk, Anne, "Børns processuelle rettigheder i tvangsanbringelsessager", 2019, s. 195, og *N.TS. and others v. Georgia*, 2016, Application no. 71776/12, 55, 57 og 59

³⁸ Schultz, Trine., Mørk, Anne., Hartoft, Hanne., Lindholm, Jesper., Schiratzki, Johanna., Vangsgaard, Peter., Feldtmann, Birgit., Sandberg, Kirsten., Klausen, John., Hjeds, Maria., Cassotta, Sandra., Guðmundsdóttir, Jóna, Gúðrun, "Children's rights, the convention on the rights of the child in danish law", 2020, s. 51

I afvejningen af parternes interesser rettes fokus mod, at hensynet til barnets bedste skal tillægges den afgørende betydning, jf. dommen *Širvinskas v. Lithuania* afsagt den 23. oktober 2019.³⁹

Barnets partshabilitet

Barnets partshabilitet styrkes gradvist i forlængelse af, at barnet bliver ældre og modnes, hvilket er udtryk for princippet om barnets autonomi. Dette forpligter medlemsstaterne til blandt mere, uanset barnets alder, at sikre barnets inddragelse i sagen.

Ovenstående er flere gange belyst af EMD, herunder i dommen *M. and M. v. Croatia*. I dommen fastlagde EMD, at såfremt barnets alder, modenhed eller andre omstændigheder omkring barnet ikke godtgjorde en direkte inddragelse og høring af barnet, forpligtes medlemsstaterne til at anvende indirekte metoder til inddragelse og høring af barnet. Som tidligere belyst er dette også udtryk for, at reglen om, at barnets synspunkt skal tillægges vægt, ikke må undermineres, uanset barnets alder, da retten hertil - efter international ret - ikke er aldersbetinget.

Barnets hørings- og inddragelsesret fremgår mere eksplicit af børnekonventionens art. 3 og 12, som netop fungerer i samspil af hinanden. Hertil er formålet med børnekonventionens art. 9, at sikre belysningen af barnets perspektiv, i de tilfælde hvor omstændighederne taler imod en direkte inddragelse af barnet.⁴⁰

Opsummerende om det internationale børnesyn i praksis

Ovenstående understreger barnets bedste som en materiel rettighed, hvilket også indgår i princippet's trefoldige koncept. Hertil understreges ligeledes, hvordan barnets inddragelses- og høringsret er blandt barnets processuelle rettigheder.

Barnets retssikkerhed må ikke være aldersbetinget, hvorfor den konkrete modenhedsvurdering ikke kan begrænses af hverken forældrene eller myndighederne. Dette er overensstemmende med, at ansvaret for varetagelsen af barnets bedste pålægges den fagligt kompetente myndighed - hvorfor en afgørelse som ikke følger barnets ønske, også kan være udtryk for barnets bedste.

³⁹ Schultz, Trine., Hartoft, Hanne., Klausen, John., Mørk, Anne, "Børn og unge, Socialret", 2024, s. 468-469

⁴⁰ Mørk, Anne, "Børns processuelle rettigheder i tvangsanbringelsessager", 2019, s. 156-158

Det påhviler medlemsstaterne under deres bevisførelse at forsvare, at de har taget hensyn til barnets bedste. Medlemsstaterne er derfor forpligtet til at overveje en adskillelse af partshabiliteten i sagerne, før de træffer afgørelser.

Uanset om medlemsstaterne har inkorporeret børnekonventionen, skal barnets retssikkerhed, for at opfylde medlemsstaternes forpligtelse efter EMRK art. 8, være central for afgørelserne.

Børnekonventionen tilsigter en forbedring af børns retssikkerhed, hvorfor medlemsstaterne ikke fritages for at tage hensyn til barnets ret, uanset medlemsstaternes anvendte opfyldelsesmetode af børnekonventionen, jf. EMRK art. 8.

Det nationale børnesyn i praksis

I forlængelse af ovenstående undersøges det nationale børnesyn i praksis, med henblik på en sammenholdelse af det internationale og nationale børnesyn i praksis.

Interessekonflikt

Som tidligere beskrevet er en central problemstilling inden for børneretten behandlingen af den eventuelle interessekonflikt mellem barnet eller den unge - og forældremyndighedsindehaveren.

Allerede i 1985 udtalte Justitsministeriet, hvordan der sker en helgardering af hensynet til samspillet af parternes modsatrettede interesser i sagerne. Udtalelsen havde blandt mere fokus på forskellen på barnets partshabilitet og barnets partsstatus. I forlængelse heraf opstod spørgsmålet - *hvad indebærer barnets partsstatus, når de fulde partsbeføjelser egentlig er tillagt forældremyndighedsindehaveren?*⁴¹

Af ombudsmandsudtalelsen *FOB 2019-29* fremgår, at behandlingen af interessekonflikten i sagerne, skal tage højde for den individuelle og konkrete modenhedsvurdering af barnet.⁴² Ydermere fremgår af *principafgørelse 34-17*, at uanset hvad der konstateres ud fra

⁴¹ Mørk, Anne, "Børns processuelle rettigheder i tvangsanbringelsessager", 2019, s. 94-95 og Justitsministeriet, L.A. 1985-543-55

⁴² Schultz, Trine., Hartoft, Hanne., Klausen, John., Mørk, Anne, "Børn og unge, Socialret", 2024, s. 107

vurderingen, er det centralt, at barnet eller den unge inddrages, og at barnet eller den unges perspektiv belyses - særligt henset til, at der er en interessekonflikt.⁴³

Børn og unges parts(in)habilitet er blevet behandlet i praksis og i den videnskabelige forskning i flere år. Praksis har fastlagt en "rettesnor" for, hvornår barnet eller den unge bør opfylde kriterierne for partsbegrebet i den forvaltningsretlige forstand. Dette må kunne forventes, når den unge er fyldt 15 år.⁴⁴ Udviklingen i praksis peger på en forståelse af barnet eller den unge som selvstændig rettighedshaver.⁴⁵

Af *principafgørelse 124-13* fremgår vigtigheden af inddragelsen af barnet eller den unge ved beslutninger, som har direkte indflydelse på dennes liv. Barnet eller den unge skal ikke blot høres, men barnet eller den unges interesser skal indgå i sagen - særligt henset til den eventuelle interessekonflikt. I principafgørelsens *sag 1* beskriver Ankestyrelsen, at det afgørende moment var, at barnet havde været vedholdende i dets ønske om, at det ikke ville have samvær med dets familie og netværk overensstemmende hermed.⁴⁶

Med udgangspunkt i RSL § 11 c, stk. 1, nr. 1, er det muligt at indhente oplysninger i børnesager på et meget tidligt tidspunkt. Dette muliggøres, blandt flere hensyn, netop fordi, at barnets partsstatus og partshabilitet har en særegen position, henset til barnets umyndighed.⁴⁷

Adgangen hertil, samt eksempelvis adgangen til hjemmet uden forældremyndighedsindehaverens samtykke til barnets bedste, jf. *principafgørelse 34-17*, skal anvendes med øje for proportionaliteten. Proportionalitetsvurderingen har dog først og fremmest fokus på beskyttelsen af barnet eller den unge.⁴⁸

Barnets partsstatus, partshabilitet og udøvelse af ret

Justitsministeriets udtalelse *L.A. 1985-543-55* tydeliggjorde, hvordan SL tildelte rettigheder til børn ved anvendelse af begreber, der endnu ikke var klarlagt for anvendelse i praksis. Det

⁴³ Schultz, Trine., Hartoft, Hanne., Klausen, John., Mørk, Anne, "Børn og unge, *Socialret*", 2024, s. 448

⁴⁴ Bønsing, Sten, "Almindelig forvaltningsret", 2023, s. 93

⁴⁵ Schultz, Trine., Hartoft, Hanne., Klausen, John., Mørk, Anne, "Børn og unge, *Socialret*", 2024, s. 456

⁴⁶ Ankestyrelsens principmeddelelse 124-13, (sag 1, j.nr. 2013-2024-40378), 11-12-13

⁴⁷ Schultz, Trine., Hartoft, Hanne., Klausen, John., Mørk, Anne, "Børn og unge, *Socialret*", 2024, s. 219

⁴⁸ Schultz, Trine., Hartoft, Hanne., Klausen, John., Mørk, Anne, "Børn og unge, *Socialret*", 2024, s. 448-449

var således uafklaret, hvad der konkret skulle forstås ved *barnets partsstatus* og *partshabilitet*.⁴⁹

Det konkrete eksempel, som blev fremført, var barnets ret til aktindsigt. I tilknytning hertil fremgår af ombudsmandsudtalelsen *FOB 2009-12*, at udmøntningen af “voksenrettigheder” til børn skal ske i børnehøjde.⁵⁰

Barnet eller den unges ret til bisidder er ligeledes behandlet i praksis, herunder i ombudsmandsudtalelsene *FOB 1997-299*, *FOB 2000-229*, *FOB 2001-514* og *FOB 2002-480*. Her blev det klarlagt, at retten til repræsentation efter FVL § 8, stk. 1 også gælder som en uskreven forvaltningsretlig grundsætning.

Retten til bisidder blev først specialreguleret i SL i 2007, hvilket var årsagen til behovet for en klarlægning forinden.⁵¹ Af Anne Mørks artikel, U 2021B.213: “*Udsatte børns ret til (juridisk) bisidder*” fremgår, at der ikke er tale om en foranstaltning, som kan gøres brug af - men en rettighed, som tilhører barnet.⁵²

Det kan på baggrund af principafgørelserne *184-12* og *21-13* og principmeddelelserne *124-13*, *23-24*, *49-19*, *11-22* og *37-23* konkluderes, at barnets partsstatus og partshabilitet ikke i praksis er konkretiseret yderligere, henset til myndighedernes pligt til en individuel og konkret sagsbehandling.⁵³

Forståelsen af begrebsanvendelsen i sagsbehandlingen skal tilpasses det konkrete barn - og derfor skal barnet ikke tilpasse sig en forudbestemt begrebsanvendelse. I ombudsmandsudtalelsen *FOB 2014-19* illustreres det, hvordan barnets ret udøves i samspil med de voksnes ansvar.⁵⁴

⁴⁹ Mørk, Anne, “*Børns processuelle rettigheder i tvangsanbringelsessager*”, 2019, s. 94-95 og Justitsministeriet, L.A. 1985-543-55

⁵⁰ Schultz, Trine., Hartoft, Hanne., Klausen, John., Mørk, Anne, “*Børn og unge, Socialret*”, 2024, s. 108

⁵¹ Schultz, Trine., Hartoft, Hanne., Klausen, John., Mørk, Anne, “*Børn og unge, Socialret*”, 2024, s. 464-465

⁵² Mørk, Anne, U2021B.231: “*Udsatte børns ret til (juridisk) bisidder*”, 2021

⁵³ Ankestyrelsens principmeddelelse 124-13, 11-12-13, Ankestyrelsens principmeddelelse 23-24, 23-11-24, Ankestyrelsens principafgørelse 184-12, 10-07-13, Ankestyrelsens principafgørelse 21-13, 04-12-13, Ankestyrelsens principmeddelelse 49-19, 26-10-19, Ankestyrelsens principmeddelelse 11-22, 08-04-22 og Ankestyrelsens principmeddelelse 37-23, 21-12-23

⁵⁴ *FOB 2014-19: “Kommunes mangelfulde reaktion ved modtagelse af underretninger om to socialt meget udsatte børn*”, 07-08-14

Barnet og den unges rettigheder er i forlængelse af ikrafttrædelsen af BL behandlet i artiklen: “Nye “rettigheder” til børn og unge i barnets lov?”. Her illustreres det, hvordan anvendelsen af uafklarede begreber er til stor forvirring, for klarlægningen af barnet og den unges retsstilling.

Der er særligt fokus på anvendelsen af afgørelsesbegrebet, som er essentiel for, hvilke rettigheder barnet eller den unge har i den konkrete sag. Ligeledes påpeges det, hvordan de mange forskellige aldersgrænser, og ændringer i aldersgrænserne, medfører forvirring.⁵⁵

Artiklen skaber et indtryk af, hvordan BL uheldigvis har bidraget til et mindre klart børnesyn, end hvad der hidtil har været tilfældet i praksis - og ydermere, end hvad formålet med indførelsen af BL var.

Opsummerende om det nationale børnesyn i praksis

Om det nationale børnesyn kan siges, at det fokus som er rettet mod barnet og den unges medinddragelse i sagsbehandlingen er central, men at anvendelsen af, blandt andet, begreberne *partshabilitet* og *partsstatus* er særdeles uklare.

Delkonklusion af børnesynet i praksis internationalt og nationalt

Det nationale børnesyn bærer i høj grad præg af, at tage udgangspunkt i international ret. Det nationale og internationale børnesyn afspejler i praksis enighed om, at barnet ikke skal tilvænnedes en konkretiseret begrebsanvendelse, men at sagsbehandlingen skal tilpasse det individuelle barns behov.

Udviklingen i forbindelse med barnets lov

For at komme en afklaring af problemfeltet nærmere, er det væsentligt at forholde sig til formålet med BL og de ændringer i praksis, som denne har medført.

Indførelsen af BL har til formål at styrke barnet og den unges retssikkerhed. Det fremgår således af lovforslaget, at “*Lovforslaget skal afspejle et tidssvarende børnesyn, der både i loven og i praksis skal sikre, at barnets eller den unges perspektiv altid er i fokus og er*

⁵⁵ Schultz, Trine., Mørk, Anne, U2024B.123: “Nye “rettigheder” til børn og unge i barnets lov?”, 2024

*styrende i både udredningen af barnets eller den unges behov, i indsatserne og i opfølgningen på barnets trivsel og udvikling, uanset barnets eller den unges alder.*⁵⁶ Hertil må der anses enighed om, at barnets retssikkerhed før lovens indtrædelse ikke fandtes tilstrækkelig.

Herom fremgår ydermere, at *“Med lovforslaget får børn og unge derfor flere rettigheder, og lovforslaget skal sikre, at barnets eller den unges rettigheder og barnets eller den unges stemme får større betydning i sagsbehandlingen. (...) Lovforslaget skal derfor bidrage til at sikre, at børn og unge høres og inddrages, når de vigtige beslutninger træffes, og at barnets eller den unges ønsker bliver inddraget i tilrettelæggelsen af indsatsen og i de mål, som indsatsen skal opnå, og som der skal følges op på løbende. Lovforslaget skal samtidig sikre, at det aldrig bliver barnets eller den unges ansvar selv at løse udfordringerne. (...) Med lovforslaget skal der ske en regelforenkling og en sanering i unødigt bureaukratiske proceskrav. Der skal være større fleksibilitet i reglerne, så proceskravene til sagsbehandlingen i højere grad afspejler behovet i den enkelte sag. (...)”*⁵⁷ Forventningen til BL er således flere rettigheder til barnet eller den unge, samt en forenkling af de unødige bureaukratiske proceskrav.

Det er derfor relevant at undersøge, om BL reelt set tildeler nye rettigheder til barnet eller den unge, eller om det er en videreførsel af rettighederne fra SL. Noget af det nye, som er indtrådt ved BL, er §§ 3 og 5 om hhv. barnets alder og partsbeføjelser og den generelle bestemmelse om medvirken og inddragelse af barnet eller den unge. BL har således én samlet rammebestemmelse om inddragelse, fremfor de mange specialbestemmelser i SL.

Hertil kommer de nye bestemmelser i BL, hvor barnet eller den unge har ret til at anmode om bestemte afgørelser, herunder at anmode om at blive anbragt uden for hjemmet, jf. § 48, at anmode om permanent anbringelse uden for hjemmet, jf. § 68, at anmode om tilstedeværelse af en støtteperson under samvær, jf. § 104, stk. 4, jf. § 103, stk. 2 eller suspension af samværet for en periode, jf. § 104, stk. 5, jf. § 103 stk. 2, samt klagerettighederne til barnet eller den unge, jf. §§ 145-148.

⁵⁶ LFF 2023-03-29 nr 93, alm. bem. afsnit 1

⁵⁷ LFF 2023-03-29 nr 93, alm. bem. afsnit 1

Barnets partsbeføjelser

Af BL § 3 fremgår, hvilke sagstyper børn og unge, som er fyldt 10 år, er partshabile i. SL tildelte børn partsbeføjelser i tilsvarende sager - hvorimod det nye i BL er alderskriteriet, som er nedsat fra 12 til 10 år.

Barnet og den unges ret til medvirken og inddragelse

BL har i § 5 en generel bestemmelse, som regulerer barnet og den unges ret til medvirken og inddragelse. Det nye element i bestemmelsen er, at der skal tages højde for denne ved hele lovens anvendelsesområde, og at det, modsat SL, dermed ikke er specialreguleret i de forskellige sagstyper.

Anmoderetten til at blive anbragt uden for hjemmet

BL specialregulerer retten til, at barnet eller den unge kan anmode om at blive anbragt uden for hjemmet, jf. § 48. SL specialregulerede ikke denne ret, idet retten var en essentiel del af den kommunale tilsynspligt, jf. SL § 146. Bestemmelsen i BL har karakter af en tydeliggørelse af det myndighedsansvar, som pålægges kommunen, når et barn i mistvivels retter henvendelse.

Anmoderetten til at blive permanent anbragt uden for hjemmet

Med BL blev det ligeledes indført, at barnet eller den unge har ret til at anmode om at blive permanent anbragt uden for hjemmet, jf. § 68. Selve muligheden for permanente/videreførte anbringelser uden for hjemmet fandtes ligeledes i SL, hvor det nye i BL er den specialregulerede anmoder til børn eller unge, som er fyldt 10 år. Derudover var der i SL reguleret et 3-års krav for permanente/videreførte anbringelser uden for hjemmet, hvilket ikke af ordlyden er et krav i BL.

Retten til at anmode om tilstedeværelse af en støtteperson under samværet eller at få suspenderet samværet for en periode

Med BL blev der specialreguleret en ret til, at barnet eller den unge kan anmode om tilstedeværelse af en støtteperson under samværet, jf. § 104, stk. 4, jf. § 103, stk. 2 eller om suspendering af samværet med dets familie eller netværk i en periode på op til otte uger, jf. § 104, stk. 5, jf. § 103, stk. 2. SL regulerede ligeledes retten til afbrydelse af samvær, når

samværet ikke kunne anses at være overensstemmende med hensynet til barnets bedste, jf. § 71.

Det fremgår af *principafgørelse 46-18*, at enhver suspension af samværet i mere end fire uger måtte anses for at være afbrydelse af samværet, og dermed en afgørelse som kun Børne- og Ungeudvalget havde kompetence til at træffe.⁵⁸

Barnet og den unges klagerettigheder

BL §§145-148 specialregulerer retten til, for børn som er fyldt 10 år, at klage over de afgørelser, der opremses i lovens § 3. Ovenstående klagerettigheder er tilsvarende med SL, hvorfor der blot er tale om en nedsættelse af alderskravet.

Opsummerende om udviklingen i forbindelse med barnets lov

Det kan konkluderes, at der i vid udstrækning er tale om en videreførsel af SL, blot i *en ny indpakning*. Den materielle retsstilling er dog ændret i det omfang, at:

- aldersgrænsen i § 3 er nedsat til 10 år,
- tidskravet til at træffe afgørelse om permanent anbringelse uden for hjemmet er fjernet, og
- kommunens kompetence til at træffe afgørelse om afbrydelse af samværet er udvidet.

Den materielle retsstilling

Den materielle retsstilling undersøges, for at komme en konklusion af afhandlingens problemformulering nærmere.

Alderskriteriet

O-40-98: "Ugyldighed - anbringelse udenfor hjemmet uden samtykke - formelle mangler"

Principafgørelsen omhandler en 14-årig dreng, der boede alene med sin far, som havde fuld forældremyndighed. Faren havde et massivt alkoholmisbrug og havde i perioder været uden bolig. Drengen havde af flere kortere perioder været anbragt uden for hjemmet.

⁵⁸ Ankestyrelsens principmeddelelse 46-18, 08-09-18

Børne- og Ungeudvalget havde truffet afgørelse efter bistandslovens § 35, stk. 1, nr. 1 om anbringelse uden for hjemmet. Ankestyrelsen ophævede grundet væsentlige formelle mangler afgørelsen, men traf samtidig afgørelse om, at den 14-årige dreng skulle forblive anbragt uden for hjemmet uden forældremyndighedsindehaverens samtykke - i det de materielle betingelser herfor var opfyldte, jf. bistandslovens §§ 36 a, stk. 3, jf. § 35, stk. 1, nr. 1.

Inden Børne- og Ungeudvalget traf afgørelse, blev der ikke afholdt en børnesamtale med drengen, og drengen var ligeledes ikke indkaldt til mødet i Børne- og Ungeudvalget, hvilket ansås for væsentlige formalitetsmangler i forbindelse med afgørelsen.

På trods af drengens alder, og henset til respekten for princippet om barnets partsautonomi, var afgørelsen ikke udtryk for en tilstrækkelig retssikkerhed for drengen. Sagsbehandlingen opfyldte ikke centrale retssikkerhedsgarantier, såsom retten til høring- og inddragelse og retten til at deltage i mødet i Børne- og Ungeudvalget.

I afgørelsen kritiseres det ydermere, at der ikke tidligere var iværksat hjælpeforanstaltninger på trods af flere underretninger om forholdene i hjemmet og de flere anbringelser uden for hjemmet.

Det må derfor konkluderes, at der ikke forelå den fornødne respekt for barnets autonomi - og at det ligeledes ikke kan forsvares, hvorfor drengens retssikkerhed ikke allerede på et tidligere tidspunkt var blevet beskyttet.

Hypotese

Såfremt afgørelsen blev truffet efter BL, kan resultatet formodes at have været anderledes.

Kommunen havde således haft pligt til at reagere på flertallet af underretninger inden for 24 timer, jf. BL § 136, stk. 2. Hertil havde de været forpligtet til at overveje, om drengen eller faren havde behov for en støttende indsats i forbindelse med hjemgivelse efter de kortere anbringelser, jf. BL § 100, stk. 3, nr. 2, jf. § 32.

Derudover ville drengen have haft partsrettigheder, hvilke materielt ville have været prøvet efter BL § 3. Partsrettighederne ville medføre flere forpligtelser, herunder mest centralt - inddragelse af parterne i sagen, jf. også BL § 5.

Afsluttende må det konkluderes, at barnets alder på tidspunktet for afgørelsen ikke alene medførte den fornødne retssikkerhed i sagen, qua den manglende respekt for barnets autonomi. Indtrædelsen af BL må dermed formodes at kunne have ændret på sagens forløb og derved også sagens udfald.

C-21-07: "Foranstaltninger til børn og unge - efterskoleophold - afslag - parter - forældremyndighed - sagsbehandlingsfejl - krav til undersøgelse"

Principafgørelsen omhandlede formelle og materielle sagsbehandlingsfejl i en afgørelse om afslag på moderens ansøgning om støtte til egenbetaling af efterskoleophold til sin søn.

Blandt de formelle fejl som blev påpeget i principafgørelsen var, at der kun blev truffet afgørelse over for moderen. Dette til trods for, at forældrene havde fælles forældremyndighed. Faderen blev derfor ikke inddraget, ligesom han ikke modtog en afgørelse. Oplysningsgrundlaget på hvilket sagen blev afgjort, fandtes ligeledes at være særdeles mangelfuld, herunder oplysninger om bl.a. drengens faktiske sundheds- og fritidsforhold.

Den materielle fejl i afgørelsen var, at der ikke var indhentet samtykke til gennemførelse af en § 50-undersøgelse (efter SL). Det fremgår ikke, om det var drengen, der skulle være fyldt 15 år, eller om det var forældremyndighedsindehaverne, der manglede at give sit samtykke til undersøgelsen.

Hypotese

Der er ikke siden indtrædelsen af BL sket lovændringer, som ville have ført til en ændring af sagens udfald, eftersom fejlene ikke skyldes de lovgivningsmæssige rammer.

Der må dog kunne forventes et øget fokus på barnet eller den unges retssikkerhed i forbindelse med BL, særligt henset til § 3, hvorefter barnet eller den unge, som er fyldt 10 år udover partsrettigheder. Børnesynet må, i forbindelse med indførelsen af BL § 3, forventes at bidrage til, at drengens autonomi i sagen, havde ført til et større fokus på barnets inddragelse i sagen. Såfremt drengen havde været retmæssigt inddraget, havde sagens oplysningsgrundlag formentlig ligeledes været fuldkommen.

U2012.344V: V.L.D. 11. Oktober 2011 i anke 5. afd. B-1656-11 - "Videreført anbringelse i medfør af servicelovens § 68 a af 11-årigt barn ikke i strid med EMRK art. 8"

Sagen drejede sig om 11-årige N, som havde været anbragt uden for hjemmet, siden han var 11 måneder gammel, hos den samme plejefamilie uden M's samtykke. Efter flere afgørelser om forlængelse af anbringelsesperioden, var der truffet afgørelse om en videreført anbringelse uden M's samtykke. N var anbragt henset til M's psykiske udfordringer, og M havde fuld forældremyndighed over N.

Af sagen fremgår, at Ankestyrelsen og domstolene var enige i Børne- og Ungeudvalgets afgørelse om en videreført anbringelse. Der var således ingen tvivl om, at tilknytningen mellem N og plejefamilien, og N's udfordringer i øvrigt, opfyldte de materielle kriterier for afgørelsen. Sagen belyser ikke en faglig vurdering af, om forholdet mellem N og M havde mulighed for at udvikle sig. Sagens fokus er dermed relationen mellem N og plejefamilien.

Hypotese

Havde der været truffet afgørelse efter BL, havde N haft partsrettigheder efter BL § 3. Han havde derfor haft adgang til gratis advokatbistand, jf. BL § 140 - men henset til, at N's ønske formodes opfyldt i sagen, havde dette formentlig ikke ført til et andet resultat. N havde efter BL § 68 ligeledes selvstændigt kunne anmode om en permanent anbringelse uden for hjemmet.

N's alder havde i den konkrete sag ikke stillet ham bedre retssikkerhedsmæssigt, hvis man ser på barnets perspektiv i sagen. Dog bemærkes ud fra børneperspektivet, at N's adgang til gratis advokatbistand vil have muliggjort en belysning af afgørelsens proportionalitet, henset til, at N og M havde en forholdsmæssig stabil relation.

Fra et retssikkerhedsmæssigt perspektiv må det bemærkes at være besynderligt, at der henset til udviklingen i international ret og proportionaliteten af afgørelsen, ikke er et materielt krav om belysning af potentialet for udviklingen i relationen mellem barnet og forældremyndighedsindehaveren.

FOB 2018-33: “En kommune havde begået væsentlige sagsbehandlingsfejl i fire sager om hjemgivelse af anbragte børn og unge”

Udtalelsen drejer sig om Ombudsmandens undersøgelse af Randers Kommunes sagsbehandling i fire sager om hjemgivelse af anbragte børn og unge, i perioden 1. januar 2017 til 1. juni 2017. Her fandt Ombudsmanden, at der var begået et flertal af væsentlige sagsbehandlingsfejl.

Den første væsentlige sagsbehandlingsfejl, som kritiseres af Ombudsmanden, var kommunens pligt til at udarbejde en handleplan, inden der blev truffet afgørelse efter SL § 140, stk. 1. Ligeledes blev det i den forbindelse bemærket, at der i sagerne var undladt en revurdering af handleplanen, som ellers forpligtet efter SL § 68, stk. 11, 1. pkt. Der var i alle fire sager mangler, for så vidt angår udarbejdelse og revurdering af handleplanerne.

Ombudsmanden bemærkede dernæst sagsbehandlingsfejl i alle sagerne vedrørende afholdelse af børnesamtale, inden kommunen traf afgørelse om hjemgivelse af den anbragte, jf. SL § 48. Det var i den forbindelse ikke godtgjort i sagerne, hvorfor børnene hverken var blevet hørt eller inddraget.

I tre ud af fire af sagerne, hvor børnene var fyldt 12 år, havde kommunen enten undladt at meddele afgørelsen om hjemgivelse skriftligt til den unge, eller undladt med den fornødne hurtighed, at oplyse den unge skriftligt herom, hvilket ellers følger af god forvaltningsskik. Ydermere bemærkede Ombudsmanden, at børnene havde krav på en begrundelse for afgørelsen og en dertilhørende klagevejledning, jf. FVL §§ 22-25.

Afsluttende bemærkede Ombudsmanden, at kommunen i to ud af fire af sagerne ikke havde opfyldt deres pligt til at orientere Børne- og Ungeudvalget om afgørelsen om hjemgivelse, som ellers var forpligtet dem efter SL § 68, stk. 6, 1. pkt.

Hypotese

Eftersom kommunen allerede på tidspunktet for afgørelsen ikke levede op til de formelle betingelser i afgørelsen, vil indførelsen af BL formentlig ikke føre til et andet resultat.

Aldersbetingelsens nedsættelse i BL § 3 havde muligvis ændret udfaldet i sagen med barnet, som endnu ikke var fyldt 12 år - henset til resultatet i de tre resterende sager, er det dog tvivlsomt.

Når det forsvares, at der er retssikkerhedsmæssige problemer for børnene, som var fyldt 12 år, forsvares det ikke, hvordan dette aspekt skulle være anderledes, blot fordi børnene hypotetisk var yngre. Set fra et retssikkerhedsmæssigt perspektiv bidrager § 3's aldersbetingelse ikke til en generel forbedring af retssikkerheden - men nærmere til uligheden i retssikkerheden for børn over og under 10 år.

Tidskravet

Ankestyrelsens principmeddelelse 7-20 - "Videreført anbringelse - krav til indstillingen - børnesagkyndig helhedsvurdering - 2 indstillinger"

Principmeddelelsen er en sammenskrivning af principafgørelserne 128-10 og 22-15. Formålet er en samling af praksis. Principmeddelelsen tydeliggør, at afgørelser om videreført anbringelse, alene hviler på tilknytningen mellem barnet og plejefamilien.

Nedenfor undersøges tidskravet i principafgørelserne 128-10 og 22-15.

Ankestyrelsens principafgørelse 128-10

Sagen omhandlede en afgørelse om videreført anbringelse uden for hjemmet af NN's barn. De materielle kriterier for afgørelsen var opfyldte, og barnet havde på tidspunktet for afgørelsen været anbragt hos plejefamilien i 8 år.

Børne- og Ungeudvalgets afgørelse blev ophævet henset til, at udvalget ikke havde kompetence til at træffe afgørelsen, idet kommunen ikke havde indstillet til denne. Ankestyrelsen traf derfor afgørelse om en videreført anbringelse.

Ankestyrelsens principafgørelse 22-15

Afgørelsen omhandler tre afgørelser om videreførte anbringelser uden for hjemmet.

I sagerne ophævede Ankestyrelsen Børne- og Ungeudvalgets afgørelser, da det ikke fandtes godtgjort, at afgørelserne var proportionale - henset til sagernes oplysningsgrundlag. Dette ligeledes med henvisning til, at der ikke forelå tilstrækkelig dokumentation for, at de materielle betingelser for afgørelserne var opfyldte.

Hypotese

Indførelsen af BL formodes ikke, at have påvirket Ankestyrelsens afgørelser, idet der efter en ordlydsfortolkning af BL § 67 må konkluderes at være lempeligere krav til permanente anbringelser uden for hjemmet, end hvad der var tilfældet efter SL § 68 a.

Modsat kan det dog siges, at henset til omformuleringen af bestemmelsen, vil afgørelsen formentlig kunne være truffet allerede på et tidligere tidspunkt, end hvad der i sagerne var tilfældet. På den ene side, vil dette hurtigere sikre barnet en forudsigelighed og tryghed i dets opvækst. Modsat, er der tale om en så indgribende afgørelse, at der kan stilles spørgsmålstejn til, hvorvidt afgørelsen vil være overensstemmende med proportionalitetsprincippet, hvis den blev truffet før.

I *principafgørelse 22-15* lagde Ankestyrelsen ikke afgørende vægt på anbringelsernes varighed, men på dokumentationen for relationen mellem børnene og plejefamilierne. Det må i denne forbindelse bemærkes, at statsminister Mette Frederiksen allerede i sin nytårstale i 2020 lagde stor vægt på, at der skulle ske flere og hurtigere anbringelser.

Kommunens kompetence

Ankestyrelsens principafgørelse 20-18 - "Afbrydelse af kontakt - anbringelse i plejefamilie"

Principafgørelsen omhandlede reguleringen af samvær og/eller anden kontakt mellem anbragte børn eller unge og dets familie eller netværk.

I den første sag traf kommunen afgørelse om, at M og B ikke måtte have kontakt via sms. M og B havde i forvejen telefonisk kontakt tre gange ugentligt. Ankestyrelsen vurderede, at der ikke var tale om en afbrydelse af kontakten mellem M og B, idet sms-kontakt ikke kan sidestilles med telefonkontakt, hvorfor en afbrydelse af sms-kontakten, er en regulering af rammerne for kontakten efter SL § 71, stk. 2.

I den anden sag traf kommunen afgørelse om, at forældrene ikke måtte ringe til B, men i stedet måtte sende en sms inden for et konkret tidsrum ansat til 4 timer - én gang hver fjerde uge. Det var herefter op til B at vælge, om B ønskede at besvare sms'en. B havde fri adgang til, efter eget ønske, at kontakte forældrene telefonisk. Ankestyrelsen vurderede, at dette var udtryk for en afbrydelse af kontakten. Sms-kontakt kan ikke sidestilles med telefonkontakt, hvorfor kommunen ikke besad den fornødne kompetence til at træffe afgørelsen. Kommunen skulle have indstillet til afgørelsen herom i Børne- og Ungeudvalget, jf. SL § 71, stk. 3.

Hypotese

Det vurderes, at kommunen efter BL i sagerne ville have haft bredere adgang til at træffe afgørelse om midlertidig afbrydelse af kontakt og/eller samvær. Dette ville dog være betinget af, at afgørelsen skulle træffes med udgangspunkt i barnet eller den unges ønske, jf. BL § 104, stk. 5, jf. 103, stk. 2.

Hvorvidt retssikkerheden er forbedret er uafklaret. Retssikkerhed må ud fra en grundlæggende forståelse anses som værende udtryk for en forudsigelighed for parten. I praksis er retssikkerheden opdelt i materiel og processuel retssikkerhed. Den materielle retssikkerhed prøver, hvorvidt en afgørelse er korrekt, og den processuelle retssikkerhed prøver, hvorvidt parten i forlængelse af afgørelsen, har fået opfyldt dets rettigheder.

Forudsigeligheden findes ikke for barnet eller den unge ved anvendelsen af anmoderetten efter BL § 104, stk. 5, jf. 103, stk. 2. Dette som resultat af, at anmoderetten ses at resultere i, en forpligtelse for kommunen til at vurdere barnet eller den unges anmodning - men ikke en ret til for barnet eller den unge, at kommunen træffer afgørelse herom.

Ankestyrelsens principmeddelelse 8-20 - "Kompetence - overvåget samvær - børn og unge-udvalget"

Principmeddelelsen er en omskrivning af Ankestyrelsens *principafgørelse C-30-01*, og fastslår en stadfæstelse af dennes praksis.

Et anbragt barn eller ung har ret til samvær og kontakt med dets forældre og netværk. Der kan træffes afgørelse om, at samværet skal være overvåget. Kompetencen til at træffe afgørelse om overvåget samvær tilhører Børne- og Ungeudvalget, uanset om

forældremyndighedsindehaveren samtykker hertil. Overvågeren skal være fagligt kvalificeret til at udføre en beskrivelse af samværene. Afgørelsen træffes inden for en nærmere angivet periode.

I den konkrete sag traf kommunen afgørelse om, at to søskende skulle have overvåget samvær. Dette med henblik på at støtte M under samværet, og at skabe en forudsigelighed for børnene. Ankestyrelsen vurderede, at afgørelsen skulle have været truffet af Børne- og Ungeudvalget henset til formålet, som var at støtte M og børnenes særlige behov, og udarbejdelse af en beskrivelse af samværene.

Hypotese

Med henblik på formålet i sagen, som til dels var en beskrivelse af samværene, vil kommunen ikke - efter BL - have en bredere adgang til at træffe afgørelse i sagen. Havde formålet blot været, at børnene ønskede en støtteperson til stede under samværene, havde kommunen haft adgang til at træffe afgørelse herom inden for den tidsperiode, som reguleret i BL § 104, stk. 4, jf. 103, stk. 2.

Ankestyrelsens principmeddelelse 4-21 - "Indstilling til børn og unge-udvalget - alternative indstillinger - samvær - overgreb - betydningen af en sigtelse"

Principmeddelelsen fastslår kommunens forpligtelse til at lave indstillinger om de forhold, som Børne- og Ungeudvalget skal træffe afgørelse om. Det er ligeledes forpligtet kommunen at udarbejde alternative indstillinger. Dette fordi, at Børne- og Ungeudvalget ikke har egenkompetence til at træffe afgørelser, som der ikke er indstillet til.

I den første sag havde kommunen modtaget en underretning om knoglebrud af syv ribben hos barnet, hvilket udgjorde en tilstrækkelig formodning om overgreb.

I den anden sag var det godtgjort, at det af hensyn til børnenes sundhed og udvikling var nødvendigt, at samværet var overvåget i en periode - og at betingelserne for overvåget samvær efter SL § 71, stk. 3, var opfyldte. Kommunen indstillede til, at Børne- og Ungeudvalget skulle træffe afgørelse herom efter SL §§ 71, stk. 3 eller 71, stk. 4. Ankestyrelsen bemærkede hertil, at der ikke var tale om en entydig indstilling, hvorfor kommunen skulle have indstillet til afgørelse efter begge bestemmelser.

I den tredje sag havde kommunen indstillet til afbrydelse af samværet mellem et barn og dennes mor for en periode på et år. Børne- og Ungeudvalget traf afgørelse om, at der i stedet skulle være overvåget samvær i en periode på seks måneder. Ankestyrelsen ophævede afgørelsen, henset til Børne- og Ungeudvalgets manglende egenkompetence.

I den fjerde sag havde kommunen indstillet til afbrydelse af kontakt, i form af samvær, brev-, mail- og telefonforbindelse, mellem et barn og dets forældre samt navngivne netværkspersoner i en periode på 3 måneder. Kommunen havde dog indstillet til, at der skulle fastsættes ét samvær i forbindelse med juleaften. Der var dermed indstillet til delvist afbrudt samvær/begrænset samvær. Børne- og Ungeudvalget afgjorde, at der skulle være afbrudt forbindelse i form af samvær, brev-, mail- og telefonforbindelse, ligesom der ikke skulle være samvær i forbindelse med juleaften. Ankestyrelsen ophævede afgørelsen henset til, at afgørelsen ikke var overensstemmende med kommunens indstilling.

Principmeddelelsen omtaler Vestre Landsrets dom af 7. september 2020, hvor domstolen udtalte, at *“Uanset at børn og unge-udvalget i de tilfælde, som er omfattet af bestemmelse i § 71, stk. 4, som anført har pligt til at træffe afgørelse om enten at afbryde forældrenes forbindelse med barnet eller bestemme, at samværet skal være overvåget, er der hverken efter oplysningerne om formålet med bestemmelsen eller forarbejderne til lovændringen i 2013 holdepunkter for at fastslå, at børn og unge-udvalget kan træffe en afgørelse, der er mere indgribende for barnet og forældrene end den afgørelse, der er indstillet af kommunen.”*. Domstolen bemærkede, at oplysningerne i partshøringen inden mødet i Børne- og Ungeudvalget alene indeholdte oplysninger om kommunens indstilling om overvåget samvær, hvorfor Børne- og Ungeudvalget ikke kunne træffe afgørelse om afbrydelse af samværet uden endnu en partshøring.

I den femte sag havde kommunen indstillet til afbrudt samvær mellem B og M, men samtidig alternativt indstillet til overvåget samvær. Ankestyrelsen stadfæstede Børne- og Ungeudvalgets afgørelse om afbrudt samvær, idet Ankestyrelsen ikke fandt at hverken SL, forarbejderne til loven eller forretningsordenen for Børne-og Unge-udvalgene var til hinder herfor.

Hypotese

Det er fortsat praksis, at Børne- og Ungeudvalget ikke kan træffe afgørelser, som kommunen ikke har indstillet til - indførelsen af BL ikke havde ført til et andet udfald.

Ankestyrelsens principmeddelelse 5-21 - "Samvær - netværk - afbrydelse"

Principmeddelelsen er en omskrivelse af *principmeddelelse 57-15*, hvilken er udarbejdet på baggrund kritik fra Ombudsmanden. Kritikken tog udgangspunkt i en ændring af praksis, som medførte, at der altid skal træffes afgørelse om begrænsning eller afvisning af samvær med det anbragte barn eller den unges netværk. Dette uanset hvilken holdning barnet eller den unge og forældremyndighedsindehaveren har til sagen.

Hypotese

Indførelsen af BL havde ikke ført til en ændring af ovenstående praksis.

Ankestyrelsens principmeddelelse 37-22 - "Kompetence - hyppighed - delvist afbrudt samvær - børn og unge-udvalget - anbragt barn"

Principmeddelelsen fastslår kompetencefordelingen mellem kommunen og Børne- og Ungeudvalget ift. reguleringen af samvær mellem anbragte børn og unge og dets forældre eller netværk.

I den konkrete sag havde Børne- og Ungeudvalget truffet afgørelse, hvori reguleringen af omfanget af samvær skulle afgøres af kommunen. Det fremgår, at kommunen havde afgjort, at der skulle være samvær mellem AA og BB hver sjette måned i en periode på to år. Ankestyrelsen vurderede hertil, at kompetencen til at regulere omfanget af samvær, foreligger Børne- og Ungeudvalget, når der er tale om en afbrydelse. Ankestyrelsen vurderede, at der var sket en væsentlig sagsbehandlingsfejl, idet kommunen traf afgørelse om omfanget af samværet - hvorfor Ankestyrelsen traf en ny afgørelse om samværet.

Hypotese

På baggrund af det angivne omfang af samværet ville BL ikke have ført til et andet udfald.

Ankestyrelsens principmeddelelse 37-23 - "Samvær under anbringelse, afbrydelse af samvær, afbrydelse af kontakt, samvær og kontakt med andre end forældrene, netværk og partsstatus, klageberettigede"

Principmeddelelsen fastslår kommunens kompetence til, at træffe afgørelse om reguleringen af samvær mellem anbragte børn og unge og dets forældre og netværk, ligesom den fastslår parternes rettigheder i sager herom.

Børne- og Ungeudvalget traf afgørelse om at afbryde samværet mellem A og B, som er søskende, og som var anbragt hver sit sted. A og B har som søskende status af, at være hinandens netværk. Afgørelsen over for A blev af Ankestyrelsen ophævet, henset til hensynet om barnets bedste. Modsat blev afgørelsen over for B, ikke ophævet af Ankestyrelsen. B ønskede ikke samvær med A.

I den konkrete sag var kommunen forpligtet til at meddele A, at samværet af hensyn til B ikke vil kunne gennemføres - men at der ikke var tale om en afgørelse, hvorfor A ikke var berettiget til hverken begrundelse og/eller klagevejledning.

Hypotese

I det barnet var enig i afgørelsen, men forældremyndighedsindehaveren på trods heraf påklager afgørelsen på B's vegne, tydeliggør netop dette vigtigheden i, at børn og forældre i sager som ovenstående udøver selvstændige partsrettigheder - henset til den mulige interessekonflikt. Havde afgørelsen været truffet efter BL, havde B selvstændigt efter BL § 3 kunne påklage afgørelsen.

Det bemærkes, at det er kritisabelt fra et retssikkerhedsmæssigt perspektiv og fra et børneperspektiv, at A ikke var berettiget en begrundelse. Der er tale om beslutninger med indgribende indflydelse på barnets hverdag, hvorfor en udførlig begrundelse og forklaring bør være en selvfølge.

Opsummerende om den materielle retsstilling

Alderskriteriet

På baggrund af ovenstående konkluderes, at det i flere af sagerne er muligt, at indførelsen af BL § 3, havde haft indflydelse på sagernes udfald. I denne forbindelse bemærkes det særligt,

at Ombudsmanden i *FOB 2018-33* kritiserer retssikkerheden for de unge i sagerne, som var fyldt 12 år.

Dette havde indførelsen af BL formentlig ikke ændret ved, dog havde kritikken været rettet med henblik på de børn og unge i sagerne, som var fyldt 10 år. Dette belyser problemstillingen vedrørende aldersreguleringen af børns partshabilitet, da netop dette understreger argumentet for alderskriteriets overflødighed. Der forekommer på intet tidspunkt en undersøgelse af, eller en overvejelse om, retssikkerheden for de børn, som endnu ikke opfylder alderskriteriet og dermed er partshabile.

Dette rejser et spørgsmål om, hvorvidt aldersbetingelsen egentlig blot afgør blandt hvilke aldersgrupper, der er ulighed i retsstillingen hos? Debatten herom er ligeledes en del af artiklen: *“Nye “rettigheder” til børn og unge i barnets lov?”*. Heri fremgår på s. 10, at *“Endvidere ville sådanne mere grundlæggende overvejelser om børns partshabilitet også have givet anledning til at drøfte, om også yngre børn, og børn i andre sager end de nævnte, burde anses for at være partshabile. Dette særligt henset til de retssikkerhedsmæssige udfordringer, der har været på området. Det kan således være svært at argumentere for, at den 10-årige har ret til gratis advokatbistand i en sag om tvangsfjernelse, mens f.eks. en 9-årig ikke har.”*.

Aldersreguleringen, og årsagen til nedsættelsen heraf, er ikke belyst eller forsvaret i lovforslaget til BL.⁵⁹

Tidskravet

Ved en formålsfortolkning af BL, sammenholdt omformuleringen af SL § 68 a til nu BL § 67, og hertil den nye bestemmelse i BL § 68, kan det være fristende at antage, at betingelserne for permanente anbringelser uden for hjemmet er ændrede. Det fremgår dog af bemærkningerne i lovforslaget til BL, at der fortsat er de samme forventninger, som før BL, til dokumentationen for relationen mellem barnet eller den unge og anbringelsesstedet. Dette kan føre til en antagelse af det modsatte - altså at omformuleringen ikke tilsigter en ændring på praksis.

⁵⁹ LFF nr 93 af 2023-03-29

At barnet eller den unge nu selv har mulighed for at anmode om en permanent anbringelse uden for hjemmet, har betydning i det omfang, at kommunen derfor skal tage stilling til barnet eller den unges anmodning - uanset anbringelsesperiodens længde. Det nærmeste man kan komme en afklaring på spørgsmålet om, hvorvidt der er sket en faktisk ændring i praksis, er bemærkningerne hertil i lovforslaget til BL. Her fremgår, at dokumentationskravene er uændrede, hvilket derfor bør videreføre praksis.

Muligheden for at træffe afgørelse herom, inden at barnet eller den unge har været anbragt i tre år er ny - men henset til de proportionalitetsovervejelser som allerede belyses i lovforslaget, ville det tvivlsomt kunne anses proportionalt at træffe afgørelse herom, hvis barnet eller den unge har været anbragt i en kortere tidsperiode.

Kommunens kompetence

Som belyst ovenfor vurderes det, at kommunerne i sagerne (efter BL) havde haft bredere adgang til at træffe afgørelse om en midlertidig afbrydelse af kontakt/og eller samvær med familie og netværk - og en støttepersons deltagelse i samværet, jf. BL § 104, stk. 4-5, jf. § 103, stk. 2.

Fra et retssikkerhedsmæssigt perspektiv åbner dette op for flere betænkeligheder, idet anmoderetten forpligter kommunen til en vurdering af barnet eller den unges anmodning, men ikke tildeler barnet eller den unge en ret til partsrettigheder i forbindelse hermed.

Det bemærkes, at det er besynderligt, at adgangen til for barnet eller den unge at anmode om permanent anbringelse uden for hjemmet alderbetinges - når barnet eller den unges adgang til at anmode om midlertidig afbrydelse af samvær og/eller kontakt med dets familie eller netværk ikke alderbetinges. Dette særligt ud fra proportionalitetsovervejelser henset til, at bestemmelsen giver kommunen kompetence til at træffe afgørelser, som hidtil har været tillagt Børne- og Ungeudvalget.

Nationale og internationale standarder

Med udgangspunkt i ovenstående er det med henblik på en afklaring af afhandlingens problemformulering relevant at undersøge, om de nationale standarder for barnets processuelle rettigheder, stemmer overens med de internationale standarder herfor.

Børnekonventionens betydning i national ret

Børnekonventionen er ratificeret og inkorporeret ved konstatering af normharmoni. Dette resulterer i en konstatering af, at national lovgivning er overensstemmende med børnekonventionens bestemmelser.

På baggrund heraf er der på nuværende tidspunkt ikke foretaget yderligere skridt mod en inkorporering af børnekonventionen ved lov. Der har dog været politisk interesse for, at børnekonventionen skulle inkorporeres ved lov. Der blev den 29. februar 2024 således fremsat et beslutningsforslag i Folketinget om inkorporering, i national ret, af børnekonventionen ved lov.⁶⁰

Forslaget blev forkastet i 2. behandling, blandt andet henset til bekymringer om, hvorvidt en inkorporering ville føre til en forskydning af kompetence fra regeringen til domstolene og andre offentlige myndigheder.⁶¹

Ratifikationen har skabt fokus på, at lovgivningen opfylder de af børnekonventionen fastsatte krav på området.

Partshabilitetens alderskriterie

Den nationale standard

Barnet eller den unges partshabilitet indtræder efter BL § 3, når barnet eller den unge er fyldt 10 år. Det er således praksis, at barnet under 10 år fortsat udøver partshabilitet gennem dets forældremyndighedsindehaver(e), jf. *forældreansvarsloven* (herefter FOL) § 2.

BL § 3 skal ses i tilknytning til BL § 2, hvorefter hjælp og støtte skal ydes med henblik på en ligestilling af børn og unge, som er omfattet af lovens anvendelsesområde, og børn og unge som ikke er omfattet heraf. Årsagen til at BL § 3 skal ses i tilknytning til BL § 2 er, at BL § 2 har karakter af hensyn, som skal tages for hele lovens anvendelsesområde, derfor også for BL § 3.

⁶⁰ Carøe, Astrid, (SF), B 141: *Forslag til folketingsbeslutning om inkorporering af FN's børnekonvention i dansk ret*, 29-02-24

⁶¹ Carøe, Astrid, (SF), B 141: *Forslag til folketingsbeslutning om inkorporering af FN's børnekonvention i dansk ret*, 29-02-24

Det bemærkes hertil, at børn er parter på lige fod med voksne, når de opfylder det almindelige forvaltningsretlige partsbegreb - men at der i BL § 3 er taget et aldersbestemt standpunkt for, hvornår dette i national ret er muligt for barnet eller den unge.

Den internationale standard

FN's Børnekomité har i sin autoritære fortolkning af børnekonventionen udtalt følgende: "... cases where a child is referred to an administrative or judicial procedure involving the determination of his or her best interests..."⁶² Dette må antages at udspringe af, at der i relation til børns processuelle rettigheder ikke i udgangspunktet skelnes mellem, hvilken sagstype der er tale om.

Udover at der i international ret ikke skelnes mellem sagstyper, er barnets partshabilitet ligeledes heller ikke aldersbetinget i international ret. Vurderingskriteriet heraf hviler på den konkrete alder- og modenhedsvurdering, som foretages individuelt i hvert sagsforløb, jf. børnekonventionens art. 3 og 12. Der er altså tale om en anvendelse af barnets perspektiv, som udgangspunkt for en vurdering af barnets partshabilitet.

Sammenkobling af standarden for partshabilitetens alderskriterie

På trods af konstateringen af normharmonien mellem national ret og børnekonventionen, er den væsentlige forskel herimellem national rets aldersbetingelse for, hvornår barnet er partshabilt. Børn som ikke er fyldt 10 år anses i national ret ikke berettigede til partshabilitet, jf. Folketingstidende 2006-07, tillæg A, L 135, s. 4549.

Der er på intet tidspunkt, i hverken de almindelige eller specielle bemærkninger i lovforslaget til BL, angivet en fleksibilitet i aldersgrænsen for barnet eller den unges partshabilitet. Ligeledes fremgår der ingen fagligt understøttede argumenter for, hvorfor man netop mener at 10 år er skillelinjen for en berettigelse af partshabilitet.

Det kan være svært at udlede årsagen til, at børn under 10 år ikke skal have de samme rettigheder. Dette særligt henset til, at BL § 3 skal ses i tilknytning til BL § 2, hvorefter hensigten er en ligestilling mellem udsatte og ikke-udsatte børn og unge.

⁶² Committee on the Rights of the Child, "General comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art. 3, para. 1)", 96

Den aldersbetingede interessekonflikt

Den nationale standard

Som tidligere belyst har udsatte børn og unge ikke altid forældre, som formår at støtte dem, på samme måde som ikke-udsatte børn eller unges forældre. Når barnet eller den unge omfattes af lovens anvendelsesområde, vil der i mange tilfælde være en interessekonflikt mellem barnet eller den unge og forældrene. Netop derfor understreges vigtigheden af en adskillelse mellem barnet og forældrenes udøvelse af partshabilitet.

Herom fremgår i de specielle bemærkninger til BL § 146 om barnet eller den unges klageadgang, *“at der kan være situationer, hvor barnet eller den unge og forældremyndighedsindehaveren har modsatrettede interesser, og hvor det derfor kan være et problem, at forældrene skal varetage både egne og barnets eller den unges interesser.”*⁶³

Den internationale standard

EMRK art. 8 ses at være det lovfæstede udgangspunkt for reguleringen af interessekonflikter på området. EMD har flere gange udtalt sig herom - bl.a. at *“Article 8 requires that the domestic authorities should strike a fair balance between the interests of the child and those of the parents and that, in the balancing process, particular importance should be attached to the best interests of the child, which, depending on their nature and seriousness, may override those of the parents. In particular, a parent cannot be entitled under Article 8 to have such measures taken as would harm the child’s health and development.”*⁶⁴

Ud fra ovenstående udtalelse fra EMD, ses international ret at regulere behandlingen af interessekonflikter på baggrund af en konkret vurdering af sagens forhold. Det afgørende vurderingsmoment er, at forældrene ikke kan varetage barnets partshabilitet, såfremt dette ville udgøre en risiko for, at barnets bedste ikke bliver det primære hensyn i sagen.

Hertil bemærkes vigtigheden af forståelsen af, at barnets bedste er et trefoldigt koncept, hvorefter barnet, blandt mere, ikke må stilles svagere i sagen på baggrund af en interessekonflikt mellem barnet og forælderen.

⁶³ LFF nr 93 af 2023-03-29, bem. til § 146

⁶⁴ Širvinskas v. Lithuania, 2019, Application no. 21243/17, 95

Såfremt forælderen udøver barnets partshabilitet, og der er en interessekonflikt, udgør dette en risiko for, at sagen ikke oplyses tilstrækkeligt med henblik på en materiel korrekt afgørelse.

Sammenkobling af den aldersbetingede interessekonflikt

Forskellen på national og international ret ses ud fra ovenstående, igen at centrere sig omkring aldersreguleringen af barnet eller den unges partshabilitet efter BL § 3. Den konkrete og individuelle vurdering heraf, som kræves efter international ret, ses ikke at være krævet i national ret.

Anne Mørk har i sin artikel: *“Et børneretligt perspektiv på de forvaltningsretlige partsrettigheder”* af 2020 foreslået, at uoverensstemmelsen kunne afhjælpes ved, at *“Loven bør have et generelt anvendelsesområde som forvaltningslovens, og mere fleksible processuelle regler bør erstatte den detailregulering, som præger børneretten i dag.”*⁶⁵

Anne Mørk, angiver ligeledes i artiklen et praktisk eksempel på interessekonfliktens kompleksitet, herom fremgår, at *“Et konkret eksempel fra praksis, som illustrerer denne kompleksitet, omhandler anbringelse af et barn, hvor en socialrådgiver skulle træffe afgørelse om kontakt og samvær med forældrene, jf. servicelovens § 71, stk. 2. Barnets tilkendegivelser under børnesamtalen var i modstrid med forældrenes ønsker.”*⁶⁶

Uoverensstemmelserne mellem de specielle bemærkninger til BL § 146, hensynsbestemmelsen i § 2, samt alderskriteriet i § 3 fører til, at den nationale standard er uafklaret. Ud fra et retssikkerhedsmæssigt perspektiv kan der stilles tvivl til, hvordan børn under 10 års retsstilling præges af en eventuel interessekonflikt i sagerne?

Barnet eller den unges inddragelses- og høringsret

Den nationale standard

Den nationale standard på området, hvad angår barnet eller den unges ret til inddragelse og høring, fremgår af BL § 5. Beskyttelseshensynene i relation til, hvornår oplysninger fremlægges for både barnet eller den unge og forældrene, vurderes ud fra FVL § 19, stk. 2, nr.

⁶⁵ Mørk, Anne, *“Et børneretligt perspektiv på de forvaltningsretlige partsrettigheder”*, 2020, s. 7

⁶⁶ Mørk, Anne, *“Et børneretligt perspektiv på de forvaltningsretlige partsrettigheder”*, 2020, s. 3

4, som henviser til undtagelsesbestemmelserne til retten til aktindsigt. Her er særligt FVL § 15 b, nr. 5 relevant, da der netop er tale om hemmeligholdelse, som grundet forholdets særlige karakter er påkrævet.

Udgangspunktet er, at både forældre og barnet eller den unge skal informeres om sagens oplysninger. Dette henset til, at parterne ellers ikke har mulighed for at udtale sig i sagen. Det afgørende er, at sagen oplyses tilstrækkeligt til at træffe en materiel korrekt afgørelse.

Høringsretten henføres til både barnet eller den unge og forældrene, for at give sagsbehandleren mulighed for at træffe en mangelfri afgørelse. Det fremgår hertil af RSL § 4, at *“Borgeren skal have mulighed for at medvirke ved behandlingen af sin sag. Kommunalbestyrelsen tilrettelægger behandlingen af sagerne på en sådan måde, at borgeren kan udnytte denne mulighed.”*

På trods af at BL § 5 er en ny bestemmelse, indeholder den dog stadig elementer fra dagældende SL § 46. Bestemmelsen kan ikke selvstændigt indbringes for Ankestyrelsen, men spørgsmålet om hvorvidt barnet eller den unge er blevet hørt og inddraget, og om barnet eller den unges synspunkter er tilvejebragt i det fornødne omfang, vil indgå i forbindelse med Ankestyrelsens materielle prøvelser af sagerne.

Hjælp og støtte efter BL skal tilrettelægges på en sådan måde, at barnet eller den unges grundlæggende ret til omsorg, tryghed, beskyttelse og inddragelse iagttages af myndigheder, fagprofessionelle og andre voksne omkring barnet eller den unge, jf. § 2.

Bestemmelsens formål er, at danne rammen for kommunalbestyrelsens ansvar for, at sikre hjælp og støtte efter loven, ved at fastslå barnet eller den unges ret til inddragelse, med henblik på at sikre barnet eller den unges mulighed for udvikling, læring, sundhed og trivsel - samt retten til at udvikle sig i sociale sammenhænge. Hertil ligeledes at sikre, at barnet eller den unge sættes i centrum for sagsbehandlingen omfattet af lovens anvendelsesområde, og at anerkende barnet eller den unge som et selvstændigt individ med egne holdninger, ønsker og perspektiver på dets eget liv og forhold, og at barnet eller den unge i kraft heraf skal have ret til indflydelse på de forhold, som vedrører dets eget liv. Bestemmelsen skal ses i lyset af hensynsbestemmelsen i BL § 2.

Barnet eller den unges ret til indflydelse i sagsbehandlingen gælder under hele sagsforløbet, dvs. at retten hertil også skal tages hensyn til ved faktisk forvaltningsvirksomhed, som har karakter af beslutninger og ikke afgørelsessager.

Det nye element i BL § 5 er, at barnet eller den unges inddragelsesret ikke længere er knyttet til kravet om afholdelse af børnesamtaler på fastsatte tidspunkter i sagsforløbet. Der er i stedet tale om en grundlæggende ret, for barnet eller den unge til løbende at blive inddraget i sagen.

Omfanget af inddragelsen sker på baggrund af en konkret vurdering af, hvad der er overensstemmende med princippet om barnets bedste. I denne forbindelse er det vigtigt at bemærke, at såfremt der afholdes en børnesamtale uden forældremyndighedsindehaverens tilstedeværelse, har barnet eller den unge ret til en bisidder efter BL § 6 a.

Hvis myndigheden ikke vælger at inddrage barnet direkte, skal barnets perspektiv belyses ved indirekte inddragelse, jf. det trefoldige koncept i princippet om barnets bedste.

Den internationale standard

Den internationale regulering af barnets ret til høring og inddragelse i sager, som vedrører dem, reguleres i børnekonventionens art. 12.

Børnekonventionens art. 12 skal anvendes under hensyntagen til det enkelte barns modenhed, alder og ressourcer, herunder eventuelle kommunikationsvanskeligheder som følge af funktionsnedsættelse.

Der er tale om en konkret og individuel vurdering af på hvilken måde, og i hvilket omfang, barnet skal inddrages.

Sammenkobling af barnet eller den unges inddragelses- og høringsret

Den nationale og internationale standard for varetagelsen af barnets ret til høring og inddragelse er overensstemmende, dog må aldersbetingelsen i BL § 3 siges, at have indflydelse på en vis uklarhed i forbindelse med barnets inddragelse i national ret, når barnet er under 10 år.

Opsummerende om de nationale og internationale standarder

Det må konkluderes, at kombinationen af inkonsekvent tildeling af selvstændige rettigheder, og den manglende fuldstændige anerkendelse af børn som partshabile, resulterer i en uafklaret retsstilling vedrørende den effektive beskyttelse af barnet eller den unges retsstilling, i sager omfattet af BL.

Der kan særligt stilles spørgsmålstejn til, om aldersbetingelserne i BL udgør en konkret risiko for, at den nationale standard for barnet eller den unges retssikkerhed ikke er overensstemmende med den internationale standard?

Diskussion af BL's indflydelse på barnet og den unges retsstilling

Ovenstående afføder flere spørgsmål. Har BL bidraget til en forbedring af barnet eller den unges retsstilling i sager på området? Har vi nationalt dannet egne standarder for, hvad børn og unge kan forvente som værende *retssikkerhed*? Stemmer den nationale standard herfor overens med den internationale standard? Har den manglende inkorporering af børnekonventionen ved lov betydning for dette, og i forbindelse hermed - er der med indførelsen af BL tale om en regelforenkling af barnet eller den unges retsstilling, eller er der tale om en uafklaret retsstilling? Er barnet eller den unges stemme i forbindelse med BL blevet mere - eller mindre central i sager, hvor det netop er barnet eller den unges forhold og fremtid, der er central? Sådanne spørgsmål er til trods for det udarbejdede fortsat særdeles diskutabelt.

Hvorvidt BL har forbedret barnet eller den unges retsstilling i sager på området er svært definitivt at afklare, når der fortsat ikke er mere offentliggjort praksis. På den ene side kan det siges, at indførelsen af BL §§ 3 og 5 udtrykker et ønske om, at barnet eller den unges inddragelse og parts(in)habilitet skal være central for hele lovens anvendelsesområde, modsat hvad der var gældende for SL. På den anden side bliver centraliseringen af barnet eller den unges parts(in)habilitet i sagerne uklar, når denne bliver aldersbetinget.

Det bemærkes, at formålet med BL, som blandt andet var at tildele flere børn flere rettigheder, er opnået som en naturlig følge af nedsættelsen af aldersbetingelsen fra 12 år i SL til 10 år i BL. Udfordringen herved er påpeget i den juridiske litteratur, hvor Anne Mørk

netop påpeger, *“at det er uhensigtsmæssigt, at der ikke er gennemsikuelighed i forhold til hvilke normer, der styrer fastsættelsen af aldersgrænserne”*.⁶⁷ BL adresserer ikke denne udfordring.

Det er ikke kun selve nedsættelsen af aldersbetingelsen, som bidrager til forvirring, men ligeledes anvendelsen af forskellige aldersgrænser for rettighederne i BL. Herom påpeger Trine Schultz og Hanne Hartoft i AAU's høringssvar til BL, at *“De mange forskellige aldersgrænser inden for det familieretlige og socialretlige område bidrager til forvirring og understøtter ikke reglernes gennemslagskraft, da aldersgrænserne ofte fremstår som tilfældigt valgte. Der kan være risiko for manglende sammenhængskraft i lovgivningen. Et eksempel på dette, som nu opstår, er at børn som 10-årige har partsrettigheder i tvangsanbringelsessager, men først har initiativret i sager om adoption fra de er 12 år. Dette giver ikke mening, men bidrager tværtimod til manglende indre logik og sammenhæng.”*⁶⁸

Når anvendelsen af de forskellige aldersgrænser ikke forsvares, bidrager manglen på argumentation herfor til en forvirring af, hvordan man modsætningsvist skal fortolke, at børn som ikke opfylder alderskriteriet skal behandles i sager omfattet af lovens anvendelsesområde.

Det kan på den ene side ikke ses at være tilfældet, at SL hindrede det egentlige ønske med BL. Årsagen hertil er blandt andet, at gennemslagskraften af BL svækkes som følge af, at BL ikke ses gennemarbejdet. Samtlige høringssvar til udkast til forslag om BL påpeger den manglende gennemarbejdelse, herunder det manglende betækningsarbejde og den valgte høringsproces, af lovforslaget. Herom udtaler Trine Schultz og Hanne Hartoft i høringssvaret, at *“Det kan endvidere undre, at man ikke i forbindelse med samlingen af reglerne, har fundet anledning til at lave et mere gennemgribende og samlet lovforberedende betækningsarbejde. Mange gamle forarbejder er blot ”klippet” ind uden nærmere forklaring og sammenhæng med nye regler. Flere af de nuværende regler er kommet til ved knopskydning gennem årene, og der kunne med fordel have været anledning til at se mere generelt på regelkomplekset, f.eks. de mange forskellige aldersgrænser (...)”*.⁶⁹

⁶⁷ Aalborg Universitet - Schultz, Trine., Hartoft, Hanne, *“Høringssvar til udkast til forslag om Barnets Lov”*, 2022, s. 5

⁶⁸ Aalborg Universitet - Schultz, Trine., Hartoft, Hanne, *“Høringssvar til udkast til forslag om Barnets Lov”*, 2022, s. 5

⁶⁹ Aalborg Universitet - Schultz, Trine., Hartoft, Hanne, *“Høringssvar til udkast til forslag om Barnets Lov”*, 2022, s. 2

På den anden side var formålet med BL i dets ordlyd, egentlig ikke at løse det faktiske problem vedrørende den fortsatte uafklarethed for lovens anvendelsesområde. Trine Schultz og Hanne Hartoft udtaler herom i høringssvaret, at *“Der savnes grundlæggende overvejelser og viden om, hvorfor det er så svært at leve op til almindelige (social)forvaltningsretlige regler og principper på dette område, og efterleve de materielle kriterier.”*⁷⁰

Det er tvivlsomt, hvorvidt én lov vil kunne løse de komplekse problemstillinger på området. Så længe vi ikke nationalt har afklaret, hvilket standpunkt vi tager for det samlede børnesyn, og vi dermed fortsat specialregulerer dette i de forskellige sagsforløb, børn og unge kan omfattes af, vil én lov, som regulerer ét område, ikke kunne bidrage til en afklaring heraf. Netop dette belyses i Hanne Hartofts artikel: *“Lektor i børneret: Genbrug er på mode – det ses helt tydeligt i Barnets Lov”*, hvor hun skriver, at *“Desværre er der ikke i forbindelse med Barnets Lov foretaget et grundigt udredningsarbejde, der belyser, hvorfor det er så svært at overholde lovgivningen og de almindelige forvaltningsretlige principper i praksis.”*⁷¹

Når vi dykker ned i selve lovens opbygning, dens struktur og dets begreber, er forholdet til international ret utydeligt. Det er derfor ikke tydeligt ud fra lovforslaget, at Danmark er forpligtet af børnekonventionen og EMRK. Dette på trods af, at lovforslaget i enkelte dele forsvare dets “overensstemmelse” med international ret ved de bestemmelser, som tydeligt kan fortolkes uoverensstemmende med international ret. Selvom der, som afhandlingen beskriver, findes dele af BL, som realiserer det trefoldige koncept af princippet om barnets bedste, må det modsat gøres gældende, at den konkrete alder- og modenhedsvurdering ikke på baggrund af en ordlydsfortolkning ses central for anvendelsen af BL. Det er derfor svært at forsvare, at der effektivt tages hensyn til barnets autonomi - hvilket EMD forpligter de kontraherende stater til i dets flere udtalelser, hvor *evolving capacity* benævnes.

I forlængelse heraf bemærkes den inkonsekvente anvendelse af sagsbehandlingsprincipperne. Det er således tydeligt, at lovens formål var en styrkelse af det enkelte barns stemme, en hurtigere forebyggende indsats og et sagsforløb, som afspejler hensynet til det enkelte barn. Dog er der ikke længere pligt til at undersøge søskende af det omfattede barns forhold? Dette

⁷⁰ Aalborg Universitet - Schultz, Trine., Hartoft, Hanne, *“Høringssvar til udkast til forslag om Barnets Lov”*, 2022, s. 1-2

⁷¹ Hartoft, Hanne, *“Lektor i børneret: Genbrug er på mode – det ses helt tydeligt i Barnets Lov”*, 2023

strider imod samtlige af de oplistede formål. Der savnes dermed fortsat et nationalt standpunkt for vores egentlige børnesyn, idet hverken praksis eller loven bidrager til en klarlægning heraf.

Det er svært ikke at blive begejstret, når man ser de flere nye anmoderettigheder. Ved et hurtigt blik på disse, kan man få indtrykket af, at barnet får flere rettigheder. Men ved en nærmere undersøgelse heraf, ses dette dog ikke at være tilfældet. Herom fremgår af høringssvaret, at *“Det fremstilles som om børnene tillægges flere rettigheder, og der er gode taktik i forhold til specifikke processuelle rettigheder. Derimod savnes der materielle rettigheder og kvalitetskriterier, som kan bidrage til at sikre, at indholdet af leverede ydelser også har en kvalitet som barnet eller den unge, og dermed samfundet kan være tjent med.”*⁷² Som afhandlingen allerede har påpeget, kan effektiviteten af anmoderettighederne dermed betvivles.

For det første må det være tilfældet, ud fra den almindelige rådgivningspligt, at børn og unge som anmodede om de af bestemmelserne medtagede forhold, også før BL, ville skulle imødekommes. Hertil kommer, at den inkonsekvente anvendelse af afgørelsesbegrebet har den følge, at BL reelt bidrager til en svækkelse af barnets retsstilling, når det anmoder herom. Dette er en af flere uheldige konsekvenser af den manglende gennemarbejdelse af loven.

Der er flere forskellige argumenter for og imod, hvorvidt der er sket en styrkelse af barnet eller den unges retsstilling med BL. Samlet set er det svært at komme en afklaring nærmere, før flere uklarheder afklares i praksis. Disse uklarheder skulle dog have været afklaret på forhånd og dermed inden lovens ikrafttrædelse.

Det har i mere end 100 år været afklaret, at det er et grundlæggende fundament for et velfungerende retssamfund, at man er uskyldig til det modsatte er bevist - hvorfor kontradiktionsprincippet er centralt. Tyge Haarløv bemærker herom, at *“ingen skal kunne dømmes uhørt, og den, hvis rettigheder udsættes for indgreb som følge af en afgørelse truffet af myndighederne, må retligt sikres adgang til at udtale sig, inden der træffes afgørelse.”*⁷³ Dette var afklaret i en tid, hvor man anså afgørelserne truffet over for forældrene, og hvor

⁷² Aalborg Universitet - Schultz, Trine., Hartoft, Hanne, *“Høringssvar til udkast til forslag om Barnets Lov”*, 2022, s. 5

⁷³ Mørk, Anne, *“Børns processuelle rettigheder i tvangsanbringelsessager”*, 2019, s. 249

man anså forælderen som den dømte. Det var altså inden overvejelserne om, hvilken påvirkning sagerne på området, har for de implicerede børn og unge. Det bør være selvfølgelig, at det samme skulle gøre sig gældende for de implicerede børn og unge - men det ses ikke at være tilfældet ud fra hverken BL eller national praksis.

Førstehåndsindtrykket af BL dannes ud fra en ordlydsfortolkning, hvorfor dens sprog har afgørende betydning for dens anvendelse. Ønsket var dermed et klart og tydeligt sprog, som bidragede til en entydig anvendelse af loven for de myndigheder, som skal træffe afgørelser og tage beslutninger på baggrund af BL. Resultatet er dog, som Trine Schultz i artiklen skrevet af Advokatsamfundet: *“Ikke engang de voksne forstår Barnets Lov”*, anfører at *“Intentionerne er gode, men der er mange uklarheder i lovteksten. Barnets lov er mere uklar nu end den gamle.”*⁷⁴

Udover de mange uklarheder i selve lovteksten, belyser Hanne Hartoft i forbindelse med debatten om BL, hvordan den vigtigste pointe efter hendes mening er, *“at få sagsbehandlingen i kommunerne til at rette ind efter det, som faktisk fremgår af lovgivningen - og som hele tiden har gjort det.”*⁷⁵ Dette underbygger argumentet om, at BL hovedsageligt er udtryk for en videreførelse af SL - men herudover, stiller det ligeledes spørgsmål til, hvorvidt det er børnene og familierne som er centrale for problemstillingen, eller om det er den manglende professionalisme inden for forvaltningen, som er den centrale problemstilling?

Hertil kan man undre sig over, hvorfor BL ikke er mere revolutionerende, end den er. Hvis problemet var stort under SL's hersken, hvordan skulle de fagprofessionelle i så fald blive bedre til håndteringen af sagerne, ved en snøvlet omformulering af loven - som egentlig ikke ændrer det store? Pizzamandens pizzaer bliver jo nødvendigvis heller ikke bedre, når pizzamanden får en ny ovn, hvis problemet netop var opskriften til dejen.

Der er således tale om et meget teknisk og myndighedsorienteret sprogbrug, hvor barnet eller den unge ofte fremgår som et objekt for foranstaltninger, mere end det fremgår som en rettighedsaktør. Hermed henføres primært til, at barnet eller den unge fremstår som et problem, der skal håndteres, mere end det fremgår som en rettighedsaktør med selvstændige

⁷⁴ Advokatsamfundet, *“Ikke engang de voksne forstår Barnets lov”*, 2023

⁷⁵ Hartoft, Hanne, *“Lektor i børneret: Genbrug er på mode – det ses helt tydeligt i Barnets Lov”*, 2023

rettigheder og egen stemme af central betydning for sager omfattet af lovens anvendelsesområde.

For at komme dette nærmere, kan § 5 i BL nævnes som eksempel. Det bør og er barnet eller den unges ret at blive inddraget, men formuleringen leder til en forståelse af, at denne ret afhænger af myndighedens skøn af “nødvendigheden”. Egentlig er der tale om en bestemmelse, som er overensstemmende med børnekonventionens art. 3, dog uden at den lever op til denne som konsekvens af lovens øvrige bestemmelser. Dette ses eksempelvis i dommen *U2012.344V*, som tidligere er behandlet i afhandlingen, hvor barnets manglende adgang til eksempelvis advokatbistand, muligvis medførte en forringet retsstilling for barnet. Dette må antages, at tale imod princippet om barnets bedste, ligesom det taler imod sagsbehandlingsprincippet hvorefter, at der i alle sager skal foretages en alder- og modenhedsvurdering, hvilken skal afgøres på et individuelt grundlag.

Sprogbrugen i BL har den følge, at der risikeres en forringelse af barnet eller den unges retssikkerhed i praksis. Dette som konsekvens af, at sprogbrugen kan føre til en tendens til, at overse barnet eller den unges perspektiv og prioritere børneperspektivet. En prioritering af børneperspektivet strider konkret imod det tiltænkte formål med BL.

Hvad angår sproget i BL påpeges det, at der er “*gjort op med et stigmatiserende sprogbrug*”.⁷⁶ Hermed menes de mange omformuleringer af ydelser omfattet af lovens anvendelsesområde, eksempelvis fra efterværn til ungestøtte. Formålet var til dels, at sproget skulle gøre børn og unge mindre “fremmedgjorte” i loven og indenfor lovens anvendelsesområde. Om dette er lykkes, kan der stilles spørgsmålstejn til - særligt henset til det stadige behov for at pointere, at en anbringelse er “*uden for hjemmet*”. Dette er netop en tydeliggørelse af, at barnet og den unge ikke “hører hjemme” i anbringelsen.

Ved en sammenligning af sprogbrugen i børnekonventionen og BL bemærkes forskellen mellem eksempelvis børnekonventionens art. 12, stk. 1 og BL § 5, stk. 3. Af børnekonventionens art. 12 fremgår det i dens første stykke, at “*Deltagerstaterne skal sikre et barn, der er i stand til at udforme sine egne synspunkter, retten til frit at udtrykke disse synspunkter i alle forhold, der vedrører barnet; barnets synspunkter skal tillægges passende*

⁷⁶ Social- og Ældreministeriet, “*Aftaletekst til barnets lov*”, 2021, se for eksempel s. 5

vægt i overensstemmelse med dets alder og modenhed.”. Forståelsen er dermed, at barnets ret er den primære betragtning, hvorudfra den sekundære betragtning er myndighedens måde, hvorpå retten beskyttes. Det er derfor tydeligt, at sagsbehandlingen skal tilrettelægges ud fra barnets individuelle behov, og at barnets ret dermed ikke skal tilpasses en bestemt sagsbehandlingsgang. Af BL § 5, stk. 3 fremgår, at *“Barnets eller den unges holdning og synspunkter skal tilvejebringes og inddrages løbende ved samtaler og anden direkte kontakt, inden der træffes beslutninger eller afgørelser efter loven om barnets eller den unges forhold. (...).”*. Der er dermed tale om en inddragelse, hvis omfang afhænger af myndighedens skønsvurdering af det aktuelle behov. Det kan derfor ikke undgås, at man tilegnes en forståelse af, at den primære betragtning er den sagsbehandlingsmetode som BL anfører, og den sekundære betragtning herefter er, på hvilken måde man bedst kan få barnet eller den unge tilpasset denne.

Der kan siges at være en tydelig forskel på national og international ret allerede henset til lovgrundlaget i børneretten. Hvor børnekonventionen tilsigter et standpunkt for det universelle børnesyn - tilsigter BL nærmere en specialreguleret sagsarbejdsmetode, hvorefter børnesynet behandles. Der er dermed, som tidligere berørt forskel på, om barnets perspektiv bliver primært for eller sekundært for børneperspektivet.

Der ses af lovarbejdet i sin helhed ikke et svar på fagligheden bag de flere fastsatte aldersgrænser i BL. Aldersgrænserne ses heller ikke at kunne undtages i det omfang, hvor den konkrete modenhedsvurdering skulle føre til en undtagelse heraf. Det er et anerkendt faktum, at et traumatiseret barn enten modnes hurtigere, eller langsommere, end dets jævnaldrende grundet dets omstændigheder. Der findes ikke et facit for, hvornår barnet er partshabilt - og at aldersbetinge dette ud fra et børneperspektiv, forringer barnets retsstilling ud fra barnets perspektiv.

Det bemærkes i øvrigt, at anvendelsen af aldersbetingede rettigheder konkret strider mod den internationale forståelse af barnets bedste som helhed, jf. børnekonventionen. Herom uddyber Trine Schultz, Anne Mørk og Hanne Hartoft i bogen: *“Childrens rights - The convention on the rights of the child in danish law”*, at *“The differentiation between the child as an active rights holder and the passive object, which is dependent on others exercising rights, is not a matter of either/or but a differentiation that is essential for the child to obtain the best possible protection. Several of the provisions of the CRC express both this need for protection*

and the right to autonomy.”⁷⁷ På samme måde kan tilfældet være, at det implicerede barn eller den implicerede unge, som følge af dets omstændigheder, er overudviklet på ét område og underudviklet på et andet - rent kognitivt. Der vil på baggrund heraf være behov for en bredere fleksibilitet angående barnet eller den unges parts(in)habilitet, end hvad der på nuværende tidspunkt gør sig gældende. Dette ligeledes med henblik på at sikre, at ansvaret definitivt forbliver hos myndighederne gennem hele sagsforløbet.

Det kan diskuteres ud fra hvilke vurderingskriterier barnet eller den unges evne til at være partshabilt bør vurderes, og forslagene hertil er mange. Et bud herpå kunne være, at barnet eller den unges partshabilitet som udgangspunkt vurderes ud fra, hvorvidt barnet eller den unge efter kyndig vejledning og rådgivning ønsker partshabilitet? På den ene side må ønsket herom vidne om en forståelse for dets konsekvenser, og på den anden side kan barnet eller den unges selvindsigt, som følge af dets omstændigheder, være beskadiget.

Idéen i at sætte et udgangspunkt i lovens ordlyd er ikke dårlig, men konsekvenserne som følge af ordlyden gør, at BL ikke rummer den nødvendige centralisering af barnet eller den unges stemme i sagerne.

Det kan, som tidligere berørt, være svært at forstå fagligheden bag de mange aldersgrænser i BL. Et eksempel herpå er 10-års betingelsen for, at barnet eller den unge selv kan anmode om en permanent anbringelse uden for hjemmet. For det første var dette efter den almindelige rådgivningspligt, noget kommuner også med SL skulle behandle, og for det andet stiller specialreguleringen heraf spørgsmål til, hvilken retsstilling børn under 10 år har i denne situation, og for det tredje - er der tale om en afgørelse af så indgribende karakter, at man ud fra det (dog) utydelige børnesyn BL angiver, ville have forventet en skærpet undersøgelsespligt i sagerne, når et så ungt barn anmoder herom. Dette er dog ikke tilfældet.

Forskellen på den nationale standard for barnets processuelle rettigheder og den internationale standard herfor er en klar afspejling af den manglende inkorporering ved lov af børnekonventionen. Dette fordi, at praksis på nuværende tidspunkt muliggør en tilsidesættelse af børnekonventionen, i tilfælde hvor eksempelvis BL fører til et andet resultat.

⁷⁷ Schultz, Trine., Mørk, Anne., Hartoft, Hanne., Lindholm, Jesper., Schiratzki, Johanna., Vangsgaard, Peter., Feldtmann, Birgit., Sandberg, Kirsten., Klausen, John., Hjeds, Maria., Cassotta, Sandra., Guðmundsdóttir, Jóna, Guðrun, *"Children's rights, the convention on the rights of the child in danish law"*, 2020, s. 19

Udfaldet heraf bliver, at såfremt den danske domstol ikke efter national lovgivning kan afsige dom, som rummer en overensstemmelse med børnekonventionen, er der ingen umiddelbar konsekvens heraf. Normharmonien er diskutabel, og Danmark har flere gange været genstand for kritik af dets lovgivning med hensyn til, hvorvidt det var “overensstemmende med børnekonventionen”.

En inkorporering ved lov vil dog ikke alene kunne løse alle de komplekse problemstillinger, som BL havde til hensigt at gøre op med. Der er både behov for en overensstemmelse mellem nationale og internationale standarder for børneretten - men først og fremmest er der behov for stillingtagen til, hvilket nationalt standpunkt der indtages for barnets processuelle rettigheder i Danmark.

Der er således fortsat et utal af uklarheder på trods af indførelsen af BL, som siden dens ikrafttræden i januar 2024 allerede har gennemgået flere ændringer.

Opsummerende om BL's indflydelse på barnet eller den unges retsstilling

Om BL har bidraget til en forbedring af barnet eller den unges retsstilling i sager omfattet af loven er fortsat uafklaret af hensyn til den manglende praksis. Afhandlingens undersøgelser har ført til en forståelse af, at på den ene side har aldersnedsættelsen som følge af BL § 3 om ikke andet givet flere børn flere rettigheder - *men nok primært i den matematiske forstand*. På den anden side ses uligheden og uklarheden for de børn, som ikke opfylder alderskriteriet i BL § 3 særligt problematisk. Der må tages et endeligt opgør med uddeling af nye rettigheder, som alligevel ikke er nye, og i stedet findes en løsning på, hvordan barnet igen bliver central for “barnets” lov. Ellers havde “lov om den offentlige forvaltnings behandling af børn og unge” måske været en mere passende titel.

Diskuterende perspektivering til udviklingen på området

Men hvad fører egentlig til ændringer i barnets retsstilling, nationalt såvel som internationalt? Først og fremmest må det konkluderes, at den øgede opmærksomhed på børn og unge - og børns og den unges trivsel - er det første skridt i en retning mod en bedre retsstilling for børn og unge. Den øgede opmærksomhed ses ikke kun at fylde i medierne, men den smitter

ligeledes af på den juridiske litteratur om børns retsstilling. Netop derfor er det relevant at be- eller afkræfte, om børneret i 2025 er en selvstændig disciplin?

Ovenstående er undersøgt af Hanne Hartoft, som påpeger i artiklen: “*Er børneretten en selvstændig disciplin?*” af 2024, hvordan “*Et synspunkt kan derfor være, at det bidrager til en uhensigtsmæssig øgning af kompleksiteten, hvis man udvikler endnu et specialefelt i retsvidenskaben.*”⁷⁸. Dets flere specialefelter, jo mere komplekst bliver arbejdet i retsvidenskaben. Dog påpeges det ligeledes, hvordan “*Disciplinen børneret er relevant, fordi barnet ikke mere ses som et appendix til forældrene, men som en selvstændig borger, der »ses i egen ret«.*”⁷⁹. Citeringerne frister til en anskuelse af, at børneretten ER en selvstændig og relevant disciplin, men at uklarhederne på området bidrager til en sådan kompleksitet, at børneretten som disciplin er relativt udefinerbar.

Uagtet hvilket syn man måtte have på børneretten som en selvstændig disciplin, vil menneskeretten naturligt udgøre kernen for området. Dette i forlængelse af den stærke globalisering af menneskeretten. Det har derfor afgørende betydning for national, såvel som international ret, hvilket standpunkt institutioner såsom EMD og FN tager for deres børnesyn.

Ovenstående ses ligeledes ved internationaliseringen af begrebet *barnets bedste*, som er dominerende nationalt såvel som internationalt. Fortolkningen heraf er dog forskellig. Vi skal ikke bevæge os langt fra egne landegrænser, før vi møder en helt anden forståelse af *børns ret* end vor egen.

Eksempelvis kan nævnes, at både Norge og Sverige har selvstændige børneombudsmænd - hvorimod det danske “børneombud” i højere grad har karakter af at være et “børnekontor”, bestående af tre forskellige personer. Denne form for myndighedsstruktur er inspireret af FN’s Børnekomité, hvor dennes opgave er, gennem *concluding observations* at give medlemsstaterne en vurdering af, om medlemsstaterne opfylder deres forpligtelser efter børnekonventionen. En anden funktion Børnekomitéen har, og som Danmark har tiltrådt, er dens funktion som klageinstans. Danske børn og unge har dermed mulighed for at klage til Børnekomitéen, hvorefter denne kan give juridiske udtalelser til Danmark. Disse udtalelser er

⁷⁸ Hartoft, Hanne: “*Er børneretten en selvstændig disciplin?*”, 2024, s. 23

⁷⁹ Hartoft, Hanne: “*Er børneretten en selvstændig disciplin?*”, 2024, s. 29

dog ikke bindende for Danmark, henset til den manglende inkorporering af børnekonventionen ved lov.⁸⁰

Hovedformålet med børnekonventionen er en effektiv beskyttelse af barnets ret, og man kan være fristet til at tænke, at hovedformålet med opfyldelse af børnekonventionen for medlemsstaterne derved vil være det samme. Dette må dog, om ikke andet for Danmarks vedkommende, afkræftes. Inddragelsesretten er i general comments understreget som værende en ret til reel inddragelse - og ikke symbolsk inddragelse.⁸¹ Spørgsmålet er dog, om Danmark reelt set opfylder børnekonventionen, eller om de blot symbolsk opfylder denne?

Det ovenstående spørgsmål ses særligt aktuelt i den nationale anvendelse af *barnets bedste*, og måden dette kommer til udtryk i BL. Barnets bedste er en universel ret for alle børn, BL gradbøjer dog denne således, at personkredsen for hvilket barn som egentlig får den bedste ret afgrænses ved brug af flere aldersbetingede rettigheder.

Det lyder måske skørt. Men hvad der er endnu mere skørt er, at de valgte aldersbetingelser ikke er forsvarede. Det er almenkendt at behandlingen af børns ret er fuldstændig særegen som disciplin, idet den ikke alene hviler på juridisk kompetence. Det er fuldkommen afgørende, at behandlingen af børns ret tager afsæt i et tværfagligt samarbejde mellem jurister og børnesagkyndige. De børnesagkyndiges viden om børn er altafgørende for at opnå det rigtige resultat af, hvad barnets bedste faktuel er - og barnets bedste er netop det afsæt alle afgørelser skal træffes ud fra. Det virker dermed åbenlyst, som også tidligere belyst i afhandlingen, at der savnes inkludering af en fleksibilitet, som tillader det tværfaglige og fuldkomne samarbejde mellem juridisk og børnesagkyndig kompetence i BL.

Men hvad tænker børnene og de unge egentlig om alt det her? Har de specifikke tanker om og ønsker til en forbedring af deres retsstilling? Svaret er et *klokkeklart ja*. Af De Anbragtes Vilkårs (Herefter DAV) nyeste holdningsprogram fra 2024 fremgår således flere ønsker til, hvad anbragte børn og unge mener konkret skal forbedres. Herunder belyses det uafklarede børnesyn ligeledes, hvorefter DAV udtaler “*DERFOR KRÆVER VI ET BØRNESYN, HVOR:*
1. Børn er ligeværdige mennesker med lige rettigheder. 2. Børn er mennesker i egen ret, og skal ikke kun anses som kommende samfundsborgere – det har værdi i sig selv, at børn har

⁸⁰ Hartoft, Hanne: “*Er børneretten en selvstændig disciplin?*”, 2024, s. 18

⁸¹ Hartoft, Hanne: “*Er børneretten en selvstændig disciplin?*”, 2024, s. 16

gode og trygge rammer mens de vokser op. 3. Børn har ret til omsorg og kærlighed. 4. Børn har en særlig værdifuld viden om eget liv. 5. Børn udvikler sig i, og afhængigt af, den kontekst og de sociale relationer de indgår i. 6. Børn kan have udfordringer, men de er aldrig deres problem, og problemer og udfordringer skal altid ses i relation til den kontekst, de opstår i. 7. Børn har brug for at blive set, hørt og forstået. 8. Børn har brug for at blive mødt med positive forventninger og positive selvfortællinger. 9. Børn har brug for at føle sig betydningsfulde for andre, og indgå i sociale fællesskaber og netværk.”⁸²

Ovenstående kan i dets ordlyd virke udfordrende, at skabe en klar juridisk definition af. DAV har derfor påpeget flere konkrete eksempler, som kan løfte den nationale standard for barnets processuelle rettigheder - både direkte og indirekte. Herunder et kompetenceløft hos de socialrådgivere, som arbejder med børnesager, en tværfaglig vidensdeling til brug for forbedring af barnets ret og et fokus mod den rigtige anbringelsesform ved første anbringelse, for at undgå de mange skift.⁸³

Udover DAV er Børne- og Ungekrisecenteret *Joannahuset* blandt institutioner, hvis viden om børn og unges trivsel er højaktuel. Joannahuset har et unikt indblik i, hvor barnets ret fejler hos de mest udsatte børn og unge i Danmark. I forlængelse af BL har Joannahuset, som det første Børne- og Ungekrisecenter i Danmark, fået tildelt særegne rettigheder til behandlingen af børn og unge i akut krise. Der er tale om en forsøgsordning efter BL § 206, men på baggrund af konferencen: “*Så lad os tale om det*” afholdt af Joannahuset, Dansk Socialrådgiverforening, Børnerådet og Red Barnet, udtaler Joannahuset, at der er et aktuelt behov for et Børne- og Ungekrisecenter i alle landets fem regioner.⁸⁴ Spørgsmålet er, om forsøgsperioden med Joannahuset er udtryk for en forbedring af barnets ret, eller om der er tale om en aktualisering af, hvad der i forvejen var barnets ret?

Udviklingen af det nationale børnesyn ses, trods uklarheden, at bære præg af at tillægge børn og unge gradvist mere ansvar. Det nationale børnesyn har dermed bevæget sig mod at indrette børn og unges hverdag på en sådan måde, at den ligner voksnes særdeles meget.⁸⁵ Først så vi

⁸² De Anbragtes Vilkår, “*Holdningsprogram*”, vedtaget på landsmødet d. 27-28. april 2024, s. 6

⁸³ De Anbragtes Vilkår, “*Holdningsprogram*”, vedtaget på landsmødet d. 27-28. april 2024

⁸⁴ Joannahusets LinkedIn opslag,

https://www.linkedin.com/posts/joannahuset_vi-skal-se-p%C3%A5-b%C3%B8rn-og-unge-som-centrale-akt%C3%B8rer-activity-7310952308714946561-qR4J?utm_source=share&utm_medium=member_desktop&rcm=ACoAADhP6ZYBIEO3qyITdqkVxvVCcpOOjuaO-ls, set d. 25-04-25

⁸⁵ Aftale mellem regeringen (Socialdemokraterne, Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti), Venstre og Dansk Folkeparti om et fagligt løft af folkeskolen, 07-06-13

den nye folkeskolereform, som trådte i kraft i august 2014, hvorefter børn skulle gå mere i skole - nu ser vi en regulering af børnearbejde, således at børn, allerede før de fylder 13 år kan søge om en arbejdstilladelse, som fritager dem for ulovligt skolefravær.⁸⁶ For at opsummere er der dermed tale om - først at skabe en skolegang, som ligner en arbejdsuge, til nu at tillade at barnet faktisk har en arbejdsuge. Den anden side af dette, er naturligvis en anerkendelse af barnets kompetence og en beskyttelse af forholdene for børnearbejde. Det er tankevækkende, hvordan børn i stigende grad anses som medborgere - men ikke i stigende grad tildeles medborgerrettigheder. At have et børnesyn som antager, at børn er kompetente til at varetage en arbejdsfunktion sideløbende med at passe deres skolegang - men ikke til at være partshabile i sager, der netop omhandler deres liv og hverdagsforhold synes modstridende.

Som beskrevet handler en andel om den nye regulering af arbejdstilladelser til børn under 13 år om, at beskytte barnet. I forlængelse af beskyttelseshensynet, ses der ligeledes et stigende fokus på barnets ret inden for *sharenting* fænomenet.

Sharenting har i forlængelse af de sociale mediers stigende popularitet fyldt mere og mere i den juridiske debat. Dette fordi, at flere influencere bruger deres børn, i forlængelse af deres virke som influencere. I artiklen skrevet af Anne Mørk og Tanja Kammersgaard Christensen af 2025: ET.2025.2, "*Influencere i kollision med databeskyttelsesreglerne: Ulovlig influencersharenting*", er den retlige beskyttelse af børn ved deling på deres forældres platformer undersøgt. Artiklen belyser konklusionen af, at "*influencersharenting, som praktiseret i dag, i langt de fleste tilfælde er i strid med databeskyttelsesreglerne, at børnenes rettigheder ikke håndhæves, og at reguleringen ikke i tilstrækkelig grad beskytter børnene.*"⁸⁷.

Skribenterne pointerer, at delingen er en potentiel trussel mod børnene, eftersom de offentliggjorte personoplysninger meget vanskeligt kan slettes uigenkaldeligt - ligesom oplysningerne kan udnyttes til ulovlige formål. Dette har dog ikke resulteret i en formindskning af influencersharenting. Skribenterne belyser, hvordan dette enten kan

⁸⁶ LFF 2025-02-19 nr 143

⁸⁷ Mørk, Anne., Christensen, Kammersgaard, Tanja, ET.2025.2, "*Influencere i kollision med databeskyttelsesreglerne: Ulovlig influencersharenting*", 2025, s. 1

indikere, at reguleringen på området ikke yder den tilstrækkelige beskyttelse af børnene - eller at reguleringen ikke håndhæves.⁸⁸

Der hersker ingen tvivl på området om, at mindre børn ikke evner at give et gyldigt samtykke til delingen af deres oplysninger og deres person. Dette indbærer en risiko for, at børnene står overfor store konsekvenser, hvis ikke de giver samtykke - eller i forlængelse af det væsentlige afhængighedsforhold mellem børn og forældre kan opleve, at deres mulighed for at sige "nej" til samtykke er begrænset.⁸⁹

Afhængighedsforholdet har den konsekvens, at børnenes alder er af mindre betydning, eftersom magtubalancen ligeledes besværliggør influencerforældrenes mulighed for at dokumentere, at samtykket har været frivilligt og uden negative konsekvenser.⁹⁰

Som det ses i forlængelse af interessekonflikten mellem børn og forældre på området, er det ligeledes i sharenting situationen uafklaret, om forældrene egentligt kan give samtykke på børnenes vegne, og om frivillighedskravet derved opfyldes. I artiklen fremgår, at *"Hvis forældrene skal samtykke på børnenes vegne, må de sikre sig, at betingelserne for et gyldigt samtykke er opfyldt, og forudsætningen om, at samtykket skal afgives frivilligt, er således allerede som følge af denne interessekonflikt, ikke opfyldt."*⁹¹

Barnets autonomi er argument for, at større børn, f.eks. unge der er fyldt 12 eller 15 år, muligvis kan give et gyldigt samtykke. Der er dog hverken i GDPR, eller i databeskyttelsesloven, angivet en aldersgrænse for, hvornår børn kan give et gyldigt samtykke.⁹²

EMD har endnu ikke taget stilling til, hvordan barnets ret til privatliv vægtes mod forældrenes ret til ytringsfrihed. FN's Børnekomité har behandlet problemstillingen i general

⁸⁸ Mørk, Anne., Christensen, Kammersgaard, Tanja, ET.2025.2, *"Influencere i kollision med databeskyttelsesreglerne: Ulovlig influencersharenting"*, 2025

⁸⁹ Mørk, Anne., Christensen, Kammersgaard, Tanja, ET.2025.2, *"Influencere i kollision med databeskyttelsesreglerne: Ulovlig influencersharenting"*, 2025, s. 5-6

⁹⁰ Mørk, Anne., Christensen, Kammersgaard, Tanja, ET.2025.2, *"Influencere i kollision med databeskyttelsesreglerne: Ulovlig influencersharenting"*, 2025, s. 5-6

⁹¹ Mørk, Anne., Christensen, Kammersgaard, Tanja, ET.2025.2, *"Influencere i kollision med databeskyttelsesreglerne: Ulovlig influencersharenting"*, 2025, s. 6

⁹² Mørk, Anne., Christensen, Kammersgaard, Tanja, ET.2025.2, *"Influencere i kollision med databeskyttelsesreglerne: Ulovlig influencersharenting"*, 2025, s. 6

comment nr. 25, hvor komiteen blandt andet belyser hensynet til barnets bedste som det afgørende hensyn.⁹³

Udfordringen i praksis er den manglende håndhævelse af børnenes rettigheder. Børnene står derfor selv med ansvaret for at klage over forældrenes deling, hvilket af hensyn til afhængighedsforholdet er yderst problematisk. En anden mulighed er, at børnene indbringer sagen for domstolene - men her er børnene afhængige af de voksnes hjælp til at indbringe sagen - og de nærmeste til dette, er alt andet lige forældrene. Dette bringer os tilbage til interessekonfliktens alvorlige konsekvenser.⁹⁴

Skribenterne foreslår, at der nedsættes en ekspertgruppe med det formål, *“at overveje, hvordan børnene sikres den tilstrækkelige beskyttelse og håndhævelse af deres rettigheder.”*⁹⁵. Hertil belyses det, hvordan dette ikke kun er relevant i forhold til influencersharenting, men mere generelt i relation til sharenting. Dette med hensyn til, at risikoen er den samme for børn, som deles på diverse platforme - retsstillingen er dog yderligere uklar i denne henseende, da det endnu er uvist, om situationen her er omfattet af databeskyttelsesreglerne eller undtagelsesbestemmelsen, jf. *privatbrugsreglen*.⁹⁶

For at nuancere debatten indenfor den nationale behandling af sharenting, har Lukas Callesen og Caroline Adolphsen skrevet artiklen: TFA.2025.25, *“Mindreåriges arbejde i forældremyndighedsindehaverens virksomhed – med særligt fokus på børn af influenter.”*, af 2025. Her fremgår, at *“Den endelige vurdering af, om anvendelse af børn som led i forældremyndighedsindehaveres influentvirksomhed er lovlig, afhænger dernæst af de særregler, som kan begrænse forældremyndighedsindehaverens handleret. Tager man udgangspunkt i særlovgivningen risikerer man at overse, at beskyttelsen af barnet allerede er sikret i udformning en af den juridiske grundfigur, og at løsningen (som det oftest vil være*

⁹³ Mørk, Anne., Christensen, Kammersgaard, Tanja, ET.2025.2, *“Influencere i kollision med databeskyttelsesreglerne: Ulovlig influencersharenting”*, 2025, s. 9-10

⁹⁴ Mørk, Anne., Christensen, Kammersgaard, Tanja, ET.2025.2, *“Influencere i kollision med databeskyttelsesreglerne: Ulovlig influencersharenting”*, 2025, s. 11-12

⁹⁵ Mørk, Anne., Christensen, Kammersgaard, Tanja, ET.2025.2, *“Influencere i kollision med databeskyttelsesreglerne: Ulovlig influencersharenting”*, 2025, s. 12

⁹⁶ Mørk, Anne., Christensen, Kammersgaard, Tanja, ET.2025.2, *“Influencere i kollision med databeskyttelsesreglerne: Ulovlig influencersharenting”*, 2025, s. 3

*gældende) findes her.*⁹⁷. Dette belyser, ligesom i den tidligere nævnte artikel, at der mangler håndhævelse af reglerne på området.

At Børnekomitéen har taget stilling til reguleringen ved udformning af general comments nr. 25, og der fortsat mangler håndhævelse på området, belyser den manglende harmonisering mellem den nationale og internationale standard for barnets retsstilling. På samme vis som ved anvendelsen af de aldersbetingede rettigheder, bliver barnet derved “taberen” i den manglende harmonisering af standarderne.

Børn er ved at blive anerkendt som selvstændige rettighedshavere internationalt. Der ses en udvikling af børns rettigheder, hvor fokuset på børns *digitale rettigheder* spiller en særlig rolle i debatten. I USA har flere stater, herunder blandt andet Illinois⁹⁸ og Californien, vedtaget regulering om beskyttelse mod finansiell udnyttelse af børn, via forældres indtjening, ved at arbejde på sociale medier.

I California er tilfældet således, at såfremt dine børn spiller en rolle i minimum 30% af din virksomhed som influencer, skal der afsættes 15% af indtjeningen til en lukket trust account i barnets navn⁹⁹. Dette har resulteret i, at flere amerikanske influencere er flyttet fra Californien og mod stater, som ikke yder lignende beskyttelse.

Vi kender lignende beskyttelse fra den nationale lovgivning, dog ikke specialreguleret på samme måde - men værgemålsloven regulerer ligeledes en beskyttelse af børns berettigede finansielle midler.

For at forblive i det amerikanske, og tage en temperatur på børns retsstilling, kan det siges, at USA ikke har tiltrådt konventionen som det eneste land, men at de har underskrevet den. Årsagen hertil er bekymringen for at begrænse USA's nationale suverænitet, ligesom USA mener en ratificering er unødvendig, fordi at de mener, at de allerede har mange af rettighederne fra konventionen i amerikansk lovgivning og fra retspraksis. USA står særligt i

⁹⁷ Callesen, Lukas., Adolphsen, Caroline, TFA.2025.25, “*Mindreåriges arbejde i forældremyndighedsindehaverens virksomhed – med særligt fokus på børn af influencer.*”, 2025, s. 7

⁹⁸ <https://www.dglaw.com/new-laws-protecting-child-influencers-what-marketers-and-influencers-need-to-know/>, set d. 02-05-25

⁹⁹ <https://www.gov.ca.gov/2024/09/26/governor-newsom-joins-demi-lovato-to-sign-legislation-to-protect-the-financial-security-of-child-influencers/>, set d. 02-05-25

problemer ved behandlingen af børn og unge i straffesystemet, hvor børn og unges ret ligner voksnes i en sådan grad, at barnets “ret” til at være barn skades.¹⁰⁰

Bevæger vi os tilbage mod Norden, og undersøger standarden for behandlingen af børns rettigheder, må der ligeledes konstateres en betydelig forskel. Norge har en stærk børneombudsinstitution, som jævnligt belyser problemstillinger vedrørende behandlingen af børns ret. Sverige har en høj grad af børnedeltagelse, og gør derfor i højere grad end i Danmark brug af inddragelse af børn med henblik på en fastlæggelse af retsstillingen.

I Norge har der været et særligt fokus på forslaget om at fjerne kravet om, at de udøvende myndigheders medarbejdere skal have en mastergrad på området. Barneombudet kritiserer forslaget herom.¹⁰¹ Om dette har inspireret DAV er uvist, men DAV præsenterede i deres holdningsprogram ligeledes en anbefaling om relevant efteruddannelse til de udøvende myndigheder på området.

Som beskrevet i afhandlingen, ses der en uheldig tendens til, at barnet skal tilpasses en sagsbehandlingsmetode - og at sagsbehandlingen dermed ikke tilpasses barnet. Barneombudet i Norge har kritiseret en lignende tendens. I artiklen herom fremgår, at *“Vi må forvente at myndighetene tar barn og unges rett til medvirkning på alvor, og ikke minst ser nytten av barn og unges kunnskap om egne liv for å gjøre gode beslutninger. Å bli hørt er en rett barn har, gitt i barnekonvensjon og grunnlov. Det er et demokratisk ansvar å ivareta synspunkter fra borgere uten stemmerett. Som en bonus til dette: Beslutningene blir bedre når de som blir berørt blir hørt.”*¹⁰².

Den store forskel blandt Sverige, Norge og Danmark er, at Danmark som de eneste ikke har inkorporeret børnekonventionen ved lov. I en artikel om netop dette beskrives det, at en inkorporering ville *“være med til at sikre barnets rettigheter i mødet med myndighetene i alle deres afskygninger. Det ville skærpe myndigheternes opmærksomhed på, at de er forpligtet til at sikre børns rettigheder. Og det ville kunne betyde, at forvaltningen i højere*

¹⁰⁰ ACLU., Mehta, Sarah, “There’s Only One Country That Hasn’t Ratified the Convention on Children’s Rights: US”, 20-11-15

¹⁰¹ Barneombudet, “Barneombudet advarer: – Alvorlig tilbakeskritt for barnevernet”, 10-04-25

¹⁰² Barneombudet, “Skal barn medvirke bare når det passer myndighetene?”, 01-04-25

*grad indrettes ud fra, hvilke udfordringer børn og unge kan støde på – så barnets bedste altid kommer i første række. Det skylder vi børnene. Fremtiden tilhører dem.”*¹⁰³

Men udgør det egentlig en forskel i praksis? *Svaret er ja.* Med udgangspunkt i familieretten ses det, at Sverige har 80% færre (FOL) §§ 6 og 7 sager, end hvad tilfældet er i Danmark.¹⁰⁴ På trods af, at disse sager ikke er centrale for afhandlingen - belyser det alligevel, at en inkorporering ved lov har potentiale til en forbedring af retssikkerheden.

Ses der på Island er forskellen ligeledes betydelig. Island inkorporerede børnekonventionen ved lov tilbage i 2013¹⁰⁵, ligesom de har implementeret initiativet *Child Friendly Iceland*, baseret på UNICEFS *Child Friendly Cities Initiative*.¹⁰⁶ Island er et af Europas mest gennemsigtige systemer for sagsbehandlingen og overholdelse af børns rettigheder.

Sverige, Norge og Island har dermed fordele over Danmark, hvad angår fastlæggelsen af barnets retsstilling på området, netop fordi de har lovfæstet børns rettigheder tydeligere, gjort mere ud af at høre børn og unge aktivt, fordi de har mere støtte og fordi, at de har mere gennemsigtige og retssikre procedurer.

Ovennævnte aktuelle begivenheder ses ligeledes at vække opmærksomhed hos Børnekomitéen. Der blev således i 2019 udgivet general comment nr. 24 *om børns rettigheder i retssystemet*, og i 2021 general comment nr. 25 *om børns rettigheder i relation til det digitale miljø*.

General comment nr. 24 belyser et problem inden for strafferetsplejen af børn, som ligeledes i afhandlingen er belyst, som værende problematisk for andre aspekter af behandlingen af børns rettigheder. Dette belyser hvor udfordrende det er, at skabe ét retssystem, som egner sig til samtlige forskellige børn med samtlige forskellige behov. Det udfordrende element kompenserer dog ikke for behovet for at finde en løsning.¹⁰⁷

¹⁰³ Altinget, kommentar af Holck, Louise, direktør, Institut for Menneskerettigheder, “*Menneskerettighedsdirektør: Både Sverige og Norge har gjort det - men danske børns retsstilling er stadig fuld af huller*”, 24-11-23

¹⁰⁴ Delebarnets Vilkår, “*Langt flere sager for Familieretten i Danmark end i Sverige*”, 21-11-23

¹⁰⁵ Friðriksdóttir, Hrefna, “*Children’s Constitutional Rights in the Nordic Countries*”, 2020, s. 83-102

¹⁰⁶ UNICEF, “*Iceland - Barnvæn sveitarfélög*”

¹⁰⁷ Committee on the Rights of the Child, “*General comment No. 24 (2019) on children’s rights in the child justice system*”

General comment nr. 25 fremhæver det offentliges pligt til at beskytte barnets rettigheder i det digitale miljø, når det offentlige stiller det digitale miljø til rådighed for barnet. Dette afspejler endnu et centralt element af behandlingen af børns ret; børn vil altid indgå i vores dagligdag, men de kan ikke selv tage ansvaret herfor. Med dette menes, at på den ene side er det barnets ret at få adgang til det digitale miljø - og på den anden side, er det de voksne omkring barnets pligt, at tage ansvar for, at barnets færden i det digitale miljø er forsvarlig.¹⁰⁸

Ovenstående kan i en bred forstand siges, at være tilfældet for forståelsen af børn som rettighedsaktører. Når barnet har en rettighed, har den voksne en forpligtelse, særligt i en verden, hvor barnets retsstilling netop er uafklaret.

Medlemslandene som har ratificeret børnekonventionen, går til eksamen i denne hvert femte år. Dog ses, at processen i øjeblikket er forsinket ganske meget. I første omgang fordi, at Børnekomitéen havde en stor arbejdsbyrde, hvorefter de delte sig i to kamre. Dernæst fordi, at komiteen i 2024 for en periode blev suspenderet - henset til de flere medlemslandes manglende betaling af kontingent til FN.¹⁰⁹

Komiteen har dog anmodet om, at *List Of Issues* tilsendes dem fra NGO'er og NHRI'er senest den 1. august 2025. Processen kører efter *Simplified Procedure*.¹¹⁰

Opsummerende om perspektiveringen af udviklingen på området

Så hvad fører egentlig til ændringer i barnets retsstilling, nationalt såvel som internationalt?

På baggrund af ovenstående ses det, at ændringer i barnet og den unges retsstilling internationalt og nationalt sker gennem påvirkningen af det øgede fokus på børn og unges rettigheder. Hertil kommer opmærksomheden og presset fra internationale organisationer, såsom Børnekomitéen. Hertil ses frivillige organisationer såsom DAV, den juridiske litteratur og samfundsudviklingen generelt at have indflydelse på udviklingen af børns retsstilling.

Netop dette understøtter ligeledes argumentet for, at børneret som juridisk disciplin er særegen, idet den kræver et tværfagligt samarbejde for at kunne behandles. På den ene side

¹⁰⁸ Committee on the Rights of the Child, “General comment No. 25 (2021) on children’s rights in relation to the digital environment”

¹⁰⁹ Se hertil bilag 3 - Mailkorrespondance med Børnerådet

¹¹⁰ Se hertil bilag 3 - Mailkorrespondance med Børnerådet

belyser ovenstående, at flere forskellige aktører og fagområder har deres bud på, hvilken vej som er den rette at gå - på den anden side belyser ovenstående kompleksiteten af at skabe et system, som tilvejebringer samtlige forestillinger om, hvordan systemet bør være.

Udviklingen i Norden kan give en forhåbning om, at Danmark trækker inspiration og opretter en børneombudsmandsinstitution. Dette vil øge fokuset på håndhævelsen af børns rettigheder, og i forlængelse af samfundsudviklingen forholde sig til, hvordan håndhævelsen udføres og bevares effektivt.

Det ses blandt andet i klageadgangen for børn i sager om sharenting, at børn tildeles en ret, som meget vanskeligt kan udnyttes effektivt. Dette belyser en manglende gennemarbejdelse af de tildelte rettigheder før deres ikrafttræden. På den ene side kan dette give indtrykket af, at børneretten i høj grad reguleres af "hastelovgivning" - på den anden side belyser det, at børn og unges rettigheder i et omfang er dynamiske - hvorfor der skal tages stilling hertil løbende.

Hertil kommer, at det fortsatte meget uklare børnesyn besværliggør en reel udformning af rettighederne. Dette ses på baggrund af ovenstående ikke kun at gøre sig gældende nationalt, men også internationalt.

Afsluttende kan siges, at Danmark står i stor kontrast til lande som Island, som alt andet lige synes at have indført en bedre struktur og lovgivning på området, netop med henblik på at beskytte barnets interesser.

Konklusion

Hvorvidt BL har styrket barnets processuelle rettigheder på området er et stort spørgsmål, hvis svar rummer flere aspekter. På den ene side kan det konkluderes, at *flere børn har fået flere rettigheder*. Dette som følge af alderskriteriets nedsættelse. På den anden side kan det konkluderes, at retsstillingen for de yngre børn fortsat er meget uklar. Hertil kommer, at specialreguleringen af aldersbetingede rettigheder, stiller spørgsmål til, hvilken retsstilling børnene som ikke opfylder alderskriteriet står tilbage i?

Det er ikke kun for de yngre børn, at der hersker tvivl om hvilken retsstilling, der er gældende. Dette er tilfældet for alle børn og unge i forskellige situationer. Eksempelvis kan nævnes situationen, hvor et 9-årigt barn ønsker at anmode om en permanent anbringelse? Kan dette under ingen omstændigheder lade sig gøre, nu hvor anmoderetten hertil er specialreguleret til børn og unge, som er fyldt 10 år?

Hertil kan det være svært at give et definitivt svar på spørgsmålet, da svaret bærer præg af "både og". Den udvikling som ses på området, tager udgangspunkt i sagsbehandlingsprincippernes dynamiske karakter, hvorefter praksis løbende tilegner sig den nationale og internationale forståelse af, hvordan principperne effektivt anvendes bedst muligt. Der ses dog ikke i forbindelse med ikrafttrædelsen af BL, at være tilkommet nye sagsbehandlingsprincipper - eller en udvikling af de i forvejen gældende sagsbehandlingsprincipper.

Spørgsmålet er ligeledes svært at afklare, henset til den manglende praksis på området. Afhandlingen er udtryk for en analyse, af det vi i stedet kan undersøge - i mangel af praksis - BL og dennes bemærkninger. Her er det i høj grad tilfældet, at på trods af at flere bestemmelser har fået en ny ordlyd, er bemærkningerne en klar afspejling af, at retsstillingen er en videreførsel af dagældende ret, idet der netop ikke ses tiltænkt særlige ændringer i sagsbehandlingen.

Det næste spørgsmål, som afhandlingen søger at afklare er - *om BL harmonerer med børnekonventionen?* Svaret hertil er komplekst, idet spørgsmålet er svært at besvare, men konklusionen herpå må være *nej*. Den manglende inkorporering ved lov besvarer egentlig spørgsmålet - hvis der er fuldkommen harmoni, hvad er argumentet så ellers for ikke at

inkorporere konventionen ved lov?

Det bemærkes, at børneretten reguleres af flere love end blot BL, hvilket naturligvis også har betydning - men den manglende inkorporering tyder om ikke andet på, at det nærmeste svar må være *nej*. Som beskrevet tidligere, er spørgsmålet om inkorporering ved lov for nylig genbehandlet. I beslutningsforslaget fremgår, at konsekvensen primært vil være en tydeliggørelse af eksisterende regler, og muligheder for at klage, hvorfor de økonomiske konsekvenser ved en inkorporering synes at være begrænsede.¹¹¹ Muligheden for at klage må dog anses som essentiel fra et retssikkerhedsmæssigt synspunkt, hvorfor det netop vil forbedre barnets retssikkerhed, hvis klageadgangen bliver bedre for børnene. Et eksempel på praksis, hvor klageadgangen er problematisk, er som beskrevet i sager om sharenting.

Der er hverken i GDPR, eller i databeskyttelsesloven, aldersreguleret klageadgang i sagerne på området. På samme vis har EMD ikke udtalt sig om alderens betydning i disse sager. Måske er det manglende svar, faktisk det svar vi leder efter? Måske bør vi effektivt udnytte de administrative myndigheders skønskompetence og tage forpligtelsen til respekt for barnets autonomi seriøst? Svaret på alderens betydning er sandsynligvis, *at det varierer fra sag til sag, eftersom at børn er forskellige - og derfor skal vurderes forskelligt*.

Barnets retssikkerhed og retsbeskyttelse har været genstand for behandling siden Graversen-udvalgets betænkning i år 1990. Det er tankevækkende, at der fortsat ikke ses enighed om børnesynet. Nationalt afspejler dette en træls tendens til, at lovrammen på området fastlægger en bestemt sagsgang, som barnet skal tilegnes - hvor der internationalt i højere grad er fokus på den individuelle og fleksible sagsbehandling. Det hele kalder på en inkorporering af børnekonventionen ved lov, særligt når vi kan se i lande som Sverige, at det virker. Der mangler således fleksibilitet i det nationale børnesyn, for at det stemmer overens med det internationale. Svaret på vores problemer var derfor ikke én ny lov, som i hovedtræk blot er udtryk for en omformulering af SL.

Vi kan ikke give børn effektive rettigheder, før vi tager ansvar for den effektive beskyttelse af rettighederne. Vi skal tilbage til udgangspunktet om den individuelle sagsbehandling, om barnet i centrum og om respekten for barnets autonomi. Men hvordan kommer vi dertil?

¹¹¹ Carøe, Astrid, (SF), B 141: *Forslag til folketingsbeslutning om inkorporering af FN's børnekonvention i dansk ret*, 29-02-24

Afhandlingen konkluderer, at det første skridt i den rigtige retning, må være et større fokus på området. Der er blandt andet behov for en ombudsmandsinstitution som den norske, hvor fagfolk tager ansvar for konstant at have øje på udviklingen.

Afsluttende er det korte svar på problemformuleringen derfor: Nej, BL har ikke bidraget til en forbedring af barnets processuelle rettigheder - og nej, BL harmonerer ikke med børnekonventionen.

Litteraturfortegnelse

Artikler

- ACLU., Mehta, Sarah, *“There’s Only One Country That Hasn’t Ratified the Convention on Children’s Rights: US”*, 20-11-15
- Advokatsamfundet: *“Ikke engang de voksne forstår Barnets Lov”*, 21-09-23
- Altinget, kommentar af Holck, Louise, direktør, Institut for Menneskerettigheder, *“Menneskerettighedsdirektør: Både Sverige og Norge har gjort det - men danske børns retsstilling er stadig fuld af huller”*, 24-11-23
- Barneombudet, *“Barneombudet advarer: – Alvorlig tilbakeskritt for barnevernet”*, 10-04-25
- Barneombudet, *“Skal barn medvirke bare når det passer myndigheterne?”*, 01-04-25
- Callesen, Lukas., Adolphsen, Caroline: TFA.2025.25, *“Mindreåriges arbejde i forældremyndighedsindehaverens virksomhed – med særligt fokus på børn af influenter.”*, 2025
- Delebarnets Vilkår, *“Langt flere sager for Familieretten i Danmark end i Sverige”*, 21-11-23
- Mørk, Anne: *“Et børneretligt perspektiv på de forvaltningsretlige partsrettigheder”*, 2020
- Hartoft, Hanne: *“Lektor i børneret: Genbrug er på mode - det ses helt tydeligt i Barnets Lov”*, 22-11-23
- Hartoft, Hanne: *“Er børneretten en selvstændig disciplin?”*, 2024
- Mørk, Anne., Christensen, Kammersgaard, Tanja: ET.2025.2, *“Influencere i kollision med databeskyttelsesreglerne: Ulovlig influencersharenting”*, 2025
- Mørk, Anne: U2021B.231, *“Udsatte børns ret til (juridisk bisidder)”*, 2021
- Schultz, Trine., Mørk, Anne: U2024B.123, *“Nye “rettigheder” til børn og unge i barnets lov?”*, 2024
- UNICEF, *“Iceland - Barnvæn sveitarfélög”*

Betænkninger og høringssvar

- Aftale mellem regeringen (Socialdemokraterne, Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti), Venstre og Dansk Folkeparti om et fagligt løft af folkeskolen, 07-06-13

- Justitsministeriet, “*L.A. 1985-543-55*”, 1985
- Schultz, Trine., Hartoft, Hanne: “*Høringssvar til udkast til forslag om Barnets Lov*”, nr 2021-4659, 23-06-22
- Social- og Ældreministeriet, “*Aftaletekst til Barnets Lov*”, 2021

International lovgivning og fortolkningsredskaber

- Bekendtgørelse af FN-konvention af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder (Børnekonventionen)
- Børnekomitéen, “*Konkluderende bemærkninger fra Komiteen for Barnets Rettigheder*”, 08-06-01
- Committee on the Rights of the Child, “*General comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art. 3, para.1)*”, 29-05-13
- Committee on the Rights of the Child, “*General comment No. 24 (2019) on children's rights in the child justice system*”, 18-09-19
- Committee on the Rights of the Child, “*General comment No. 25 (2021) on children's rights in relation to the digital environment*”, 02-03-21
- Europarådets konvention af 4. november 1950 til Beskyttelse af Menneskerettigheder og Grundlæggende Frihedsrettigheder (Den Europæiske Menneskerettighedskonvention)

International retspraksis

- M. and M. v. Croatia, 2015, Application no. 10161/13
- N.TS. and others v. Georgia, 2016, Application no. 71776/12
- Širvinskis v. Lithuania, 2019, Application no. 21243/17
- Strand Lobben and Others v. Norway, 2019, Application no. 37283/13
- W. v. the United Kingdom, 1987, Application no. 9749/82

Internetkilder

- <https://www.regeringen.dk/aktuelt/statsministerens-nytaarstale/mette-frederiksens-nyt-aarstale-1-januar-2020/>, set d. 28-02-25
- https://www.sm.dk/media/19457/boernene_foerst_t.pdf, set d. 28-02-25
- <https://bornsvilkar.dk/nyheder/hvad-blev-der-af-folkeskolen-for-de-born-der-vokser-op-i-svaere-livsvilkar/>, set d. 28-02-25
- https://www.linkedin.com/posts/joannahuset_vi-skjal-se-p%C3%A5-b%C3%B8rn-og-unge-som-centrale-akt%C3%B8rer-activity-7310952308714946561-qR4J?utm_source=share&utm_medium=member_desktop&rcm=ACoAADhP6ZYBIEO3qyITdqkVxvVCcpQOjuaO-ls, set d. 25-04-25
- https://menneskeret.dk/files/media/dokumenter/om_os/om_menneskerettigheder_diverse/de_ratificerende_stater_emrk.pdf, set d. 30-04-25
- <https://www.unicef.org/child-rights-convention/history-child-rights>, set d. 30-04-25
- <https://www.savethechildren.org.uk/about-us/our-history>, set d. 30-04-25
- https://danmarkshistorien.lex.dk/Den_Europ%C3%A6iske_Menneskerettighedskonvention_4_november_1950, set d. 30-04-25
- <https://www.dglaw.com/new-laws-protecting-child-influencers-what-marketers-and-influencers-need-to-know/>, set d. 02-05-25
- <https://www.gov.ca.gov/2024/09/26/governor-newsom-joins-demi-lovato-to-sign-legislation-to-protect-the-financial-security-of-child-influencers/>, set d. 02-05-25

Litteratur og rapporter

- Bønsing, Sten: “*Almindelig forvaltningsret*”, 5. udgave, Djøf Forlag, 2023
- Friðriksdóttir, Hrefna, “*Children’s Constitutional Rights in the Nordic Countries*”, Brill, 2020
- Mørk, Anne: “*Børns processuelle rettigheder i tvangsanbringelsessager*”, 1. udgave, Djøf Forlag, 2019
- Schultz, Trine., Hartoft, Hanne., Klausen, John., Mørk, Anne: “*Børn og unge, Socialret*”, 2. udgave, Djøf Forlag, 2021
- Schultz, Trine., Hartoft, Hanne., Klausen, John., Mørk, Anne: “*Børn og unge, Socialret*”, 3. udgave, Djøf Forlag, 2024

- Schultz, Trine., Mørk, Anne., Hartoft, Hanne., Lindholm, Jesper., Schiratzki, Johanna., Vangsgaard, Peter., Feldtmann, Birgit., Sandberg, Kirsten., Klausen, John., Hjeds, Maria., Cassotta, Sandra., Guðmundsdóttir, Jóna, Gúðrun: *“Children’s rights, the convention on the rights of the child in danish law”*, 1. udgave, Djøf Forlag, 2020

Nationale domme

- U2012.344V: V.L.D. 11. Oktober 2011 i anke 5. afd. B-1656-11 - *“videreført anbringelse i medfør af servicelovens § 68 a af 11-årigt barn ikke i strid med EMRK art. 8”*

Nationale lovbekendtgørelser, lovforslag mv.

- Carøe, Astrid, (SF), B 141: *“Forslag til folketingsbeslutning om inkorporering af FN’s børnekonvention i dansk ret”*, 29-02-24
- Folketingstidende 2006-07, tillæg A, L 135
- Forvaltningsloven. LBKG nr 433 af 2014-04-22
- Lovbekendtgørelse af barnets lov. LBKG nr 890 af 2024-06-19 (Barnets lov)
- Lovbekendtgørelse om retssikkerhed ved forvaltningens anvendelse af tvangsindgreb og oplysningspligter. LBKG nr 1121 af 2019-11-12 (Retssikkerhedsloven)
- Lovbekendtgørelse om social service. LBKG nr 1089 af 2023-08-16 (Serviceloven)
- Lovforslag nr 229 af 30-05-97
- Lovforslag nr 93 af 2023-03-29
- Lovforslag nr 143 af 2025-02-19

Ombudsmandsudtalelser

- FOB 1997-299
- FOB 2000-229
- FOB 2001-514
- FOB 2002-480
- FOB 2009-29
- FOB 2014-19

- FOB 2018-33
- FOB 2019-29

Principmeddelelser og principafgørelser

- Ankestyrelsens principafgørelse C-21-07, 11-07-2013
- Ankestyrelsens principafgørelse O-40-98, 11-07-2013
- Ankestyrelsens principafgørelse 128-10, 10-07-2013
- Ankestyrelsens principafgørelse 184-12, 10-07-2013
- Ankestyrelsens principafgørelse 21-13, 04-12-2013
- Ankestyrelsens principafgørelse 124-13, 11-12-2013
- Ankestyrelsens principafgørelse 22-15, 08-05-2015
- Ankestyrelsens principafgørelse 34-17, 02-06-2017
- Ankestyrelsens principafgørelse 20-18, 23-05-2018
- Ankestyrelsens principafgørelse 46-18, 08-09-2018
- Ankestyrelsens principmeddelelse 49-19, 26-10-2019
- Ankestyrelsens principmeddelelse 7-20, 09-04-2020
- Ankestyrelsens principmeddelelse 8-20, 09-04-2020
- Ankestyrelsens principmeddelelse 4-21, 03-03-2021
- Ankestyrelsens principmeddelelse 5-21, 20-03-2021
- Ankestyrelsens principmeddelelse 11-22, 08-04-2022
- Ankestyrelsens principmeddelelse 37-22, 25-11-2022
- Ankestyrelsens principmeddelelse 37-23, 21-12-2023
- Ankestyrelsens principmeddelelse 23-24, 23-11-2024

Rapporter

- De Anbragtes Vilkår, “*Holdningsprogram*”, 2024
- Børns Vilkår, “*Svigt af børn i Danmark*”, 2024

Vejledninger og håndbøger

- Vejl. nr 10073, “*Delvejledning 1 af 6 til barnets lov*”, 19-12-23